Выходзіць з 20 снежня 1945 года

Настаўніцкая газета

ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 54 (5385)
Субота, 4 мая 2002 года

Дыялог заканатворцаў з Міністрам адукацыі

Закон, якога з нецярплівасцю чакалі не толькі нашы педагогі, але і ўся грамадскасць, атрымаўся талковым і працаздольным. Дэпутатам удаюцца адстаяць шэраг важнейшых палажэнняў, накіраваных на падтрымку і абарону вучня, настаўніка і ўсёй сістэмы адукацыі.

Гэта адрасу адзначыў на пашыраным пасяджэнні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе намеснік старшыні камісіі Уладзімір Мацвеевіч Здановіч. У дыялогу паміж кіраўніцтвам Палаты прадстаўнікоў і кіраўніцтвам Міністэрства адукацыі былі закрануты некаторыя палажэнні прынятага са зменамі і дапаўненнямі закона "Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь", а таксама найбольш злабадзённыя праблемы рэформы школы і сацыяльнага становішча настаўнікаў.

На сёння сярэдняя школа з'яўляецца самым праблемным участкам усёй сістэмы адукацыі, дзе асабліва востра сутыкаюцца рэфарматарскія навацыі з неабходнасцю павысіць якасць навучання, выхавання і ўмацаваць здароўе дзяцей. Рэформа, распачатая ў 1998 годзе, не на мэце разгрузіць вучня праз пераход на пяцідзённы тыдзень: менш урокаў у тыдзень – большая працягласць навучання ў школе. Такі варыянт задавальняе ўсіх зацікаўленых. Але, як зазначыў Уладзімір Мацвеевіч, вельмі паспешліва ўводзіцца абавязковы для ўсіх школ рэспублікі і для ўсіх класаў 5-дзённы рэжым навучання. Вынікі яго апрабацыі на Брэсцкай вобласці – пакуль неадназначныя. Па словах не чыноўнікаў, а радавых настаўнікаў і дырэктараў школ, у дзень з'явілася па 8–9 урокаў у дзень, а прапанова міністэрства аб пераходзе на 7 урокаў у перспектыве навучальнага года ўспрымаецца ў штыкі. Зразумела, што для вырашэння праблемы ўжо ў 2002–2003 навучальным годзе ў новых вучэбных праграмах неабходна скарачэнне колькасці гадзін на прадметах да 12 працэнтаў ад агульнага аб'ёму. Але гэта прывядзе да звальнення педагогаў-практыкаў. Вызваляцца 8399 ставак. Пры тым, што колькасць настаўнікаў на некалькі тысяч скароціцца сама сабой з-за натуральнага змяншэння колькасці дзяцей, якія прыходзяць у школу. Заканатворцы не могуць успрымаць гэта абыякава. Настаўнікі абавязкова звернуцца за дапамогай у адстойванні сваіх правоў і інтарэсаў да дэпутатаў, якіх яны актыўна падтрымлівалі на выбарах.

Па словах Уладзіміра Мацвеевіча Здановіча, вызваленая сума грошай (а гэта больш за 16 млрд. руб.) павінна застацца ў школах, пайсці на заробак. А таксама неабходна змяншаць колькасць гадзін на стаўку і напаўняльнасць класаў. Дэпутаты змагаюцца за кожны рубель бюджэту, які выдаткоўваецца на адукацыю, на заробкі. Яны з цяжкасцю дабіваліся ўстанаўлення ў "Законе аб адукацыі Рэспублікі Беларусь" паэтапнага павелічэння фінансавання галіны да 10 працэнтаў ад УВП.

Пакуль агульная нагрузка на вучня не зменшылася. Аб'ём вучэбнага матэрыялу трэба скарачаць, а не ўціскаць у меншую колькасць гадзін. Змест яго павінен адпавядаць такому ўзроўню ведаў, пры якім можна будзе казаць пра якасць навучання.

Адносна вячэрніх школ. У Законе аб адукацыі гаворыцца, што яны афіцыйна прызнаны ўстановамі адукацыі. Такія школы функцыянуюць па ўсёй рэспубліцы, але дагэтуль няма ні канцэпцыі іх развіцця, ні штатнага раскладу, ні дакументаў, што рэгламентуюць іх дзейнасць.

Шмат пытанняў узнікае і па функцыяніраванню прыватных установ адукацыі.

На будучыню было прапанавана выпрацаваць стратэгію сумесных работ паміж заканадаўчай уладай і Міністэрствам адукацыі як па выкананні прынцыпаў закона аб адукацыі, так і па стварэнні новай заканадаўчай базы ў гэтай сферы.

* * *

Міністр адукацыі Пётр Іванавіч Брыгадзін у сваім выступленні перад дэпутатамі адзначыў, што сёння падпісана ўжо шэраг нарматыўных актаў, якія падцвярджаюць уваходжанне сістэмы нашай адукацыі ў адзіную інфармацыйную прастору Еўропы. Завяршаецца работа па ўніфікацыі ўсіх нарматыўных актаў з расійскімі. Абсалютна патрабуюць прыняцця неадкладных рашэнняў. Якасць адукацыі – гэта першая праграма, вакол якой узнікаюць праблемы перагрузкі дзяцей, якасці падручнікаў і матэрыяльнай базы сістэмы адукацыі.

Мы пайшлі на рэфармаванне ўсёй структуры вучэбнай нагрузкі, адзначыў П.І.Брыгадзін, каб устанавіць урэшце 4 урокі ў пачатковай школе, 6 урокаў у базавай, а ў ліцэйскіх класах дазволіць па 7 урокаў на дзень. Змяненне вучэбных планаў і праграм нельга ажыццявіць пры захаванні папярэдніх зместу і колькасці матэрыялаў. Аналіз падручнікаў і вучэбна-метадычных матэрыялаў паказаў, што да 2/3 з іх патрабуюць перапрацоўкі, а для гэтага неабходна каля 12–14 млрд. руб. Тым не менш былі вызначаны галоўныя прыярытэты па ўдасканаленні 54 падручнікаў да канца каляндарнага года.

Пяцідзёнка – гэта не навіна самых апошніх дзён. Задача пераходу на новы рэжым навучання была пастаўлена яшчэ на І з'ездзе настаўнікаў і ўжо рэалізавана ў пачатковай школе. Зараз будзе пераводзіцца і базавая школа. Вопыт паказвае, што гэта стане рэальным толькі тады, калі зменіцца старая структура вучэбных планаў. Разам з тым ёсць і боязь, што школьнікі ў шосты, свабодны дзень будуць прадастаўлены самі сабе. Распрацаваны рэкамендацыі па правядзенні мерапрыемстваў у гэты дзень: арганізацыйных, выхаваўчых, фізкультурна-аздараўленчых, а таксама працоўнага навучання. Але яны не звязваюць рукі мясцовым органам кіравання адукацыяй, а садзейнічаюць таму, каб у кожным раёне больш думалі пра арганізацыю шостага дня. Па праблеме вольнага часу і пяцідзёнкі інфармацыя з месцаў будзе абмяркоўвацца ў міністэрстве разам з намеснікамі начальнікаў раённых аддзелаў адукацыі.

На кантролі Міністэрства адукацыі і ўрада знаходзяцца пытанні затрымкі заробку настаўнікам. Узнікаюць складанасці і з перападрыхтоўкай кадраў, забеспячэннем метадычнай літаратурай, неабходна ўлічваць і тое, што нам на працягу бліжэйшых пяці гадоў прыйдзецца весці скарачэнне настаўнікаў: да самага апошняга часу гэты працэс стрымліваўся. Штогод колькасць дзяцей у школе змяншаецца на 40 тысяч, таму рэструктурызацыя школ становіцца вымушанай мерай. Зразумела, што першапачаткова скарачэнне закране настаўнікаў-сумяшчальнікаў і пенсіянераў. Каб у будучым спыніць гэты працэс, ужо ў бліжэйшую ўступную кампанію ў педагагічныя ВНУ краіны будзе зменшаны прыём (у астатнія – агульны бюджэтны прыём захаваецца).

У гэтым годзе ўсе выдаткі на капітальны і бягучы рамонт школ перакладаюцца на мясцовыя бюджэты. Нават на такія сур'ёзныя рэспубліканскія праграмы, як "Інфарматызацыя", "Сельская школа", "Замежныя мовы", сёння не хапае сродкаў. Міністэрства адукацыі ўнесла прапанову Прэзідэнту нашай краіны аб стварэнні спецыяльнага фонду падтрымкі адукацыі – з тым, каб на мэтавыя праграмы абавязкова ішло фінансаванне.

Сёння неабходна рыхтаваць кіраўнікоў усіх узроўняў адукацыі, якія могуць не толькі лічыць грошы, але і зарабляць іх. Ужо распрацавана палажэнне аб стварэнні апякунскага савета, каб легалізаваць збор грошай на рамонт школ і правядзенне розных мерапрыемстваў. Трэба падкрэсліць, што гаворка ідзе толькі пра тыя ўстановы, якія могуць зарабляць. Школа была датацыйнай і надалей будзе атрымліваць максімальную падтрымку ад дзяржавы.

* * *

Работа па змяншэнні аб'ёму матэрыялу, закладзенага ў падручнікі для агульнаадукацыйных школ, выклікае неадназначную рэакцыю: распрацоўшчыкі вучэбнай літаратуры ў адзін голас скардзяцца, што тым самым руйнуецца змест, настаўнікі ж патрабуюць скарачаць.

Напрыклад, школьнік практычна не здольны прачытаць чатыры тамы "Вайны і міру" Л.Талстога. У такім выпадку не трэба ўносіць іх у абавязковую праграму. Зараз усе структуры, якія займаліся падрыхтоўкай і выданнем падручнікаў, рэарганізаваны. Аб'яднаны Навукова-метадычны цэнтр вучэбнай кнігі і сродкаў навучання, Нацыянальны інстытут адукацыі, Цэнтр гульні і цацкі, фарміруецца структура суправаджэння распрацоўкі падручнікаў.

Падчас дыскусіі зайшла размова і пра вышэйшую школу. Зыходзячы з агульнаеўрапейскай тэндэнцыі ў развіцці вышэйшай адукацыі мы ўзялі курс на рэалізацыю нормы закону аб пераводзе яе на двухузроўневую сістэму: бакалаўрыят і магістратуру. Магістратура адкрыецца толькі ў тых навучальных установах, дзе будзе дастаткова моцная матэрыяльная і навуковая база.

Сярэдняя спецыяльная адукацыя будзе і далей інтэгравацца з вышэйшай. Уключаныя праграмы навучання ўжо адпрацаваны на сельскагаспадарчых ВНУ. Гэты вопыт будзе пераносіцца на педагагічныя і іншыя навучальныя ўстановы з тым, каб лепшыя выпускнікі ССНУ маглі без экзаменаў паступаць на 3 курс ВНУ.

* * *

Цудоўны радок, які з'явіўся ў новым законе аб прыярытэце агульначалавечых каштоўнасцей, правоў чалавека, гуманістычнага характару адукацыі, сутыкаецца з суровай рэальнасцю. Многа спадзяванняў у настаўнікаў на артыкулы 52 і 53. Але, па словах старшыні Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі Тамары Іосіфаўны Чобатавай, заробак настаўнікаў апошнім часам размяркоўваецца вельмі нераўнамерна. Калі па выніках 2001 года ён складаў 77,1 працэнта да сярэдняга ўзроўню ў прамысловасці, а ў І квартале 2002г. – 91,1 працэнта, дык за сакавік гэтая лічба знізілася да 77,4 працэнта.

Праблема затрымкі заробкаў набыла хранічны характар і паўсюдную геаграфію, акрамя Мінска. Выплаты на метадычную літаратуру не выдаюцца па паўгода, і індэксацыя гэтых сум не ажыццяўляецца.

Прапанова аб змяншэнні надбаўкі за кваліфікацыйныя катэгорыі, за стаж, аб скарачэнні прэміі дзеля таго, каб павысіць стаўку І разраду, толькі ўзмацняе незадаволенасць настаўнікаў, якія і без таго баяцца беспрацоўя. Так, у Баранавічах у гэтым годзе звольнена больш за 50 чалавек, да лета будзе 160 скарочаных без прапановы новага месца працы. Прававое становішча работнікаў, звязанае з пераходам на кантрактную форму найму, ніяк не паляпшаецца.

* * *

Падчас дыскусіі ўдзельнікаў пасяджэння ўзніклі пытанні як да Міністра адукацыі П.І.Брыгадзіна, так і да яго памочнікаў. Вось некаторыя пытанні і адказы на іх:

– Чым будзе адрознівацца новая тарыфікацыя педагагічных работнікаў ад папярэдняй? Ці зменіцца сітуацыя з музычнымі кіраўнікамі дзіцячых садкоў адносна прысваення ім вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі?

– На сёння працоўным кодэксам не вызначана працягласць працоўнага часу настаўніка. І па тарыфікацыі аплачваецца толькі вучэбная работа, а астатнія віды дзейнасці або зусім не падтрымліваюцца матэрыяльна, або арганізуецца сістэма даплат. Грашовыя заахвочванні за класнае кіраўніцтва, загадванне вучэбнымі кабінетамі і майстэрнямі – не адэкватныя ўкладзенай працы. Зараз усе гэтыя віды заняткаў будуць затарыфікаваны як і гадзіны стаўкі настаўніка.

Што датычыць музычных работнікаў, дык пытанне ў тым, што выкананне адукацыйных праграм, якія закладзены для музычных кіраўнікоў, не патрабуе ад іх кансерваторскай падрыхтоўкі, і адпаведна вышэйшая кваліфікацыя ў дадзеным выпадку не прадугледжваецца. Ёсць спецыяльны пералік пасад, якія музычныя работнікі займаюць па ўзроўню кваліфікацыі.

– Хто прымае рашэнне аб закрыцці ў рэгіёне школы ці дзіцячага садка? Ці існуе нейкі нарматыў іх напаўняльнасці?

– Рашэнне па рэструктурызацыі прымаюць мясцовыя органы ўлады. Закрываюцца малакамплектныя ўстановы. Галоўнае, каб быў наладжаны падвоз дзяцей у іншыя школы і садкі, каб не ўшчамляліся іх інтарэсы. (Гэтае пытанне знаходзіцца на кантролі міністэрства).

– У бліжэйшы час будзе разглядацца бюджэт на 2003 год. Чаму б не прадугледзець асобным радком будаўніцтва жылля на сяле для настаўнікаў?

– Цалкам падтрымліваю такую прапанову. Дарэчы, міністэрства ўносіць і прапановы па другасным рынку жылля, каб, напрыклад, з чарнобыльскіх рэсурсаў у адпаведных рэгіёнах набываць кватэры педагогам.

– Адукацыя і выхаванне – на іх павінна базіравацца педагогіка. Ці будзе надавацца належная ўвага менавіта выхаваўчаму працэсу, каб школа выпускала асобу, а не толькі чалавека з наборам ведаў і адзнак?

– Арганізацыйна-выхаваўчая і метадычная работа ў школе зараз будзе тарыфікавацца. Гэта дасць магчымасць настаўніку больш цесна супрацоўнічаць з вучням і яго сям'ёй. Шмат залежыць ад асобы настаўніка, ад прыкладу, як ён падае маладым. Абнадзейвае тэндэнцыя зніжэння ў апошнія гады колькасці безнаглядных дзяцей. Сям'я паступова паварочваецца да дзіцяці. Мы пераходзім да педагогікі супрацоўніцтва.

– Тым не менш праблема сацыяльнага сіроцтва застаецца актуальнай.

– Так. Больш за 31 тысячу сацыяльных сірот зарэгістравана ў нашай рэспубліцы. Колькасць апякунскіх сем'яў, сацыяльных прытулкаў, дамоў сямейнага тыпу ў нас узрастае. На сёння ў краіне дзейнічаюць 68 сацыяльных прытулкаў. Распрацавана праграма іх адкрыцця ў кожным раёне. Трэцяя частка ад той колькасці дзяцей, якіх туды забіраюць, вяртаецца ў свае сем'і. Дамы сямейнага тыпу – гэта цэлая праграма. Яна набыла падтрымку ў рамках прэзідэнцкай праграмы "Дзеці Беларусі". Актыўна дапамагаюць нам яе ажыццявіць і замежныя інвестары – шведы, немцы, ірландцы.

Надзея СТРАБКОВА.

У мінулым нумары "Настаўніцкая газета" паведамляла сваім чытачам пра Рэспубліканскую нараду кіраўнікоў упраўленняў і аддзелаў адукацыі абласных, гарадскіх і раённых выканаўчых камітэтаў. Сёння на старонках газеты чытайце выступленні ўдзельнікаў нарады, а таксама справаздачы з секцый.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Александр ЖУК, первый заместитель Министра образования Республики Беларусь

О первоочередных мерах по совершенствованию школьного образования

Задача перехода на пятидневную учебную неделю поставлена в Концепции и Программе реформы школы, поднималась на I и II съездах учителей, и сегодня мы должны решать ее на практике. На первый взгляд, это чисто организационно-управленческая задача на самом деле является сложной и комплексной проблемой. Она затрагивает глубинно сложившуюся и устоявшуюся десятилетиями систему организации учебно-воспитательного процесса в главном звене всей образовательной сферы – средней школе.

Здесь есть несколько аспектов:

– нормативно-методический, связанный с коррекцией учебных планов, планирования нагрузки, организации учебной и рабочей недели и т.д.;

– содержательный, который предполагает уточнения в учебных программах, коррекцию содержания преподавания, переработку учебников и подготовку методических писем по преподаванию предметов и т.д.;

– кадровый, связанный с необходимостью наилучшим образом отрегулировать и организовать работу педагогических кадров в новых условиях;

– организационно-управленческий, который определяет пути построения всей организаторской работы на уровне области, города, района и образовательных учреждений, чтобы обеспечить решение этой задачи на практике.

Все эти аспекты нам предстоит обсудить на нашем совещании. В своем выступлении я кратко останавлюсь на том, что предлагает Министерство образования, что уже сделано по этим позициям и как нам видится дальнейшая организация работы на местах.

I. ОБ УЧЕБНОМ ПЛАНЕ, ЕГО ОСОБЕННОСТЯХ

Развитие общеобразовательной школы в предыдущие годы характеризовалось совершенствованием содержания образования с наращиванием его потенциала за счет включения в программы сведений о достижениях наук и поиском путей реализации предлагаемого содержания в рамках действовавшего учебного плана, имевшего "мощную" обязательную компоненту от 350 до 370 учебных часов и только в их числе 14 часов отводилось на факультативные занятия, т.е. менее 5 процентов материала включалось в вариативный или школьный компонент.

К достоинствам белорусской школы следует отнести то, что она с учетом интересов государства и личности обучаемого смогла в определенной степени решить проблему соотношения инвариантной и вариативной части учебного плана и на этой основе определить номенклатуру учебных дисциплин, внести существенные коррективы в учебные программы 11-летней школы. В результате в республике получила развитие дифференциация в организации обучения в условиях классно-урочной системы. Сегодня каждый четвертый школьник базовой школы и почти каждый второй учащийся на старшей ступени охвачены дифференцированным обучением. Однако действующий учебный план школы все еще имеет существенные недостатки. Во-первых, непомерно велика часовая нагрузка по классам, в т.ч. и по параллели классов, а также обязательная компонента. Если в начальном и среднем звене школы вариативная часть в определенной мере способствует дифференциации и учету особенностей личности, то в старшем звене необходимо совершенно иное построение плана. Скорее всего – профильное. К сожалению, ученые медлят с ответом на этот вопрос. Более того, реформа идет уже шестой год, а учебного плана старшей лицейской ступени до сих пор нет. Вам предложены уточненные с учетом происходящих изменений проекты учебных планов как для 11-летней, так и 12-летней школы на 2002–2003 учебный год. Во-вторых, не изменена по существу номенклатура учебных курсов и предметов, нет разработок по интегрированным курсам. Не на должном уровне решены и проблемы межпредметных связей. В-третьих, даже в проекте учебного плана 12-летней школы не в полной мере просчитывается 5-дневный учебный режим работы школы.

В результате мы не смогли преодолеть и грамотно решить проблемы, связанные с перегрузкой детей как в плане уменьшения количества учебных часов, так и серьезного обновления содержания образования.

Особенности учебного плана общеобразовательной школы на следующий учебный год только в определенной мере направлены на устранение отмеченных выше недостатков.

1. Учебный план по структуре сохранен в прежнем виде: подготовительный, I – III, а также IV и V' классы будут работать по учебно-методическому обеспечению 12-летней школы; V – XI (XII) классы – по учебным программам, учебникам и пособиям для 11-летней школы. При этом XI класс завершает переход на усовершенствованное учебно-методическое обеспечение. Сохранено на прежнем уровне количество часов для повышенного и углубленного уровня изучения предметов. Следовательно, не меняются по ним и учебные программы.

2. В номенклатуре предметов изменения следующие:

а) изучение биологии завершается в XI кл.;

б) исключены из перечня обязательных предметов черчение и основы безопасности жизнедеятельности. Однако в объяснительной записке отмечается: черчение и другие предметы с учетом запросов учащихся могут изучаться за счет часов школьного компонента. Что касается ОБЖ, то в объяснительной записке приводится необходимое количество часов, которые выделяются за счет часов школьного компонента на изучение правил дорожного движения, пожарной и радиационной безопасности, гражданской обороны;

в) исключена из учебного плана трудовая практика. Однако, опять же в объяснительной записке, отмечается, что она может проводиться в сельской местности по решению совета школы, но она не носит обязательного характера.

3. Особое внимание необходимо обратить на то, что в учебном плане обязательная недельная нагрузка по классам в одной параллели сокращена в целом на 31 час в неделю по сравнению с текущим учебным годом. (По классам – в среднем от 2 до 4,5 часов).

Впервые нам удалось обеспечить более или менее "мягкий" переход по величине учебной нагрузки для учащихся при переходе их из начальной школы в среднее звено. В 12-летней школе в 4-м классе недельная учебная нагрузка составит 26 учебных часов, в 5-м классе 11-летней школы – 27 часов. Ранее, как вы знаете, нагрузка в этих классах "зашкаливала" за 30 часов.

4. Не менее важное, а может быть, самое важное состоит в том, что общее количество часов, финансируемых из госбюджета, уменьшено только на 11 часов; значительно уменьшен объем часов инвариантной (обязательной) части учебного плана. При этом увеличен объем часов в вариативном компоненте. Этим самым создаются необходимые условия для организации занятий с учащимися с учетом их интересов и склонностей.

Хочу обратить ваше внимание на то, что если эти часы не будут своевременно использованы в период проведения тарификации, они будут списаны с вытекающими последствиями для учащихся и учителей.

5. В приказе, которым утвержден учебный план, указано, что общеобразовательные школы работают в режиме пятидневной учебной недели, школы с углубленным изучением предметов, эстетическим и другими уклонами, гимназии и лицеи – в режиме шестидневной учебной недели. При организации учебных занятий необходимо строго руководствоваться санитарными правилами и нормами организации учебно-воспитательного процесса (имеются в виду все его аспекты, в т.ч. расписание занятий, организация перерывов между занятиями, режим питания и др.). Об организации работы школы в шестой день более подробно вы узнаете из выступления заместителя Министра Ковалевой Т.Н. На наш взгляд, в этот день необходимо больше внимания уделить организации работы с учащимися по направлениям творческой и практической деятельности, организовать воспитательную и физкультурно-оздоровительную работу.

К особенностям завершения 2001/2002 учебного года следует отнести следующие:

1. В IX классах учащиеся сдают 4 обязательных экзамена, как было и раньше. В школах (классах) с углубленным изучением иностранного языка в IX классе снимается устный экзамен. В свидетельство о базовом образовании выставляется годовая оценка. Это сделано в интересах детей с тем, чтобы ни один из них не потерял возможности продолжить обучение в X классе. У нас часто делается так, что экзамен является средством запугивания учащихся или вообще избавления от неугодных.

(Окончание на 2-й стр.)

Камп'ютэры памыляюцца, але чалавеку - непажадана

Добры дзень, паважаная рэдакцыя!

Звяртаюся да вас з пытаннем і спадзяюся на адказ. У мяне з завучам школы ўзнікла спрэчка. А справа вось у чым. Настаўнік, выстаўляючы адзнакі вучням у журнал, можа памыліцца і паставіць адзнаку ў іншую клетачку, гэта значыць – не таму вучню.

І калі настаўнік памыляецца, то я лічу, што ён можа карэктарам выправіць "памылку", а завуч гаворыць, што так рабіць нельга, і спасылаецца на пункт № 16 класнага журнала "Заўвагі". Я ж, у сваю чаргу, даказваю, што нават камп'ютэры памыляюцца, чалавек тым больш, таму настаўнік можа карыстацца карэктарам.

Дапамажыце знайсці ісціну ў нашай спрэчцы, буду вельмі ўдзячны. Хацелася б, каб адказ быў дадзены кампетэнтным прадстаўніком Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

С.АЛЯХНОВІЧ, Буда-Кашалёва.

Перш чым звярнуцца да кампетэнтнага прадстаўніка Міністэрства адукацыі, мы звярнуліся да завучаў адной са сталічных школ, каб расшыфраваць пункт 16 класнага журнала. Высветлілася наступнае. Ва ўказаннях аб вядзенні класнага журнала для 5–11 класаў базавых і сярэдніх школ ёсць пункт 16, у якім гаворыцца: "Усе запісы ў класным журнале павінны рабіцца разборліва, акуратна чарнілам або пастай (па меркаванню адміністрацыі школы)".

На жаль, змест гэтага пункта ніяк не можа дапамагчы спадару С.Аляхновічу ў разглядзе яго спрэчкі з завучам, таму каментар прадстаўніка міністэрства быў проста неабходны.

Наталля Піліпаўна Гаравая, галоўны інспектар Міністэрства адукацыі, дала кампетэнтнае тлумачэнне:

– Ва ўзнікшай спрэчцы паміж настаўнікам і завучам ісціна знаходзіцца на баку завуча, бо ён кіруецца тымі заўвагамі, што прыведзены ў класным журнале. Карыстацца карэктарам нельга, таму што ў такім выпадку вы падрабляеце дакумент. Калі так атрымалася і настаўнік паставіў адзнаку не таму вучню, дык гэтую адзнаку неабходна закрэсліць той жа пастай або чарнілам, якімі яна была пастаўлена, і паставіць яе правільна. Потым распісацца і замацаваць подпіс пячаткай.

– Якім чынам выпраўляюцца такія памылкі ў дзённіку? Там жа таксама можна памыліцца і паставіць адзнаку не па тым прадмеце.

– Гэтаксама, як і ў журнале. А карэктарам карыстацца ніяк нельга. Гэта ж афіцыйная бланкавая дакументацыя.

Дык вось, паважаны спадар С.Аляхновіч, камп'ютэрам можна памыляцца, а чалавеку пажадана не рабіць памылак, хаця ніхто ад іх не застрахаваны. А калі здарылася, што памылка зроблена, дык, як бачым, выпраўляць яе трэба звычайным, "механічным", шляхам.

Падрыхтавала Вольга ДУБОЎСКАЯ.

Рэдакцыю віншуюць

Дэпутаты – члены Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе горача і сардэчна віншуюць супрацоўнікаў рэдакцыі "Настаўніцкай газеты", а таксама ўсіх яе чытачоў з надыходзячым святам – Днём друку. Дзякуючы таленавітай і самаадданай творчай працы, руплівасці і высокаму прафесіяналізму стваральнікаў газеты яна стала любімым выданнем педагогаў, своеасаблівай трыбунай перадавой педагагічнай думкі. У гэты дзень выказваем глыбокае і шчырае пачуццё ўдзячнасці за плён вашай стваральнай працы, скіраванай на развіццё і ўдасканаленне адукацыі на Беларусі. Жадаем усім вам добрага здароўя, бадзёрага настрою, шчасця ў жыцці, дабрабыту, новых творчых поспехаў і здабыткаў.

Старшыня Камісіі І.В.КАТЛЯРОЎ.

Александр ЖУК, первый заместитель Министра образования Республики Беларусь

О первоочередных мерах по совершенствованию школьного образования

(Окончание. Начало на 1-й стр.)

2. В XI классах учащиеся сдают четыре экзамена, из них два обязательных (математика, белорусский или русский языки) и два по выбору учащегося. В школах с эстетическим и другими уклонами, углубленным изучением предметов и профильных классах учащиеся сдают один экзамен по выбору и три обязательных экзамена (два определены министерством и один – из числа профилирующих предметов). В случае, если профилирующий предмет входит в число обязательных предметов для сдачи экзаменов, то учащиеся сдают два обязательных экзамена и два по выбору.

Следует понять, что и здесь мы идем навстречу учащимся, т.к. у них очень ответственная пора в летний период. И выбор ими предметов для сдачи экзаменов в XI классе уже сопряжен с их намерениями на последующую учебу и приобретение будущей профессии.

II. О ПОРЯДКЕ ПЕРЕХОДА НА 10-БАЛЬНУЮ ОЦЕНКУ ЗНАНИЙ УЧАЩИХСЯ

Важным этапом в образовательном процессе является проверка результатов деятельности учащихся, призванная установить степень достижения целей обучения, уровень сформированности знаний, умений и навыков учащихся, а также выявить уровень их развития, включая индивидуальные качества и личностные свойства.

Опытные учителя уже давно использовали в своей практике десятибальную оценку знаний, выставляя в своих записях учащимся отметки с (+; –). С нового учебного года будет введена 10-бальная оценка учебной деятельности учащихся во всех классах. Уже прошел эксперимент в 200 школах республики. Вводя эту систему, мы преследуем следующие цели:

- обеспечение социальной защищённости ученика;
- повышение объективности оценки качества учебно-познавательной деятельности;
- практическая реализация принципа гуманизации взаимоотношений участников учебно-воспитательного процесса;
- создание инвариантной оценочной шкалы, которую можно применять к условиям разноуровневого обучения. В ближайшее время ВУЗы, ССУЗы, ПТУЗы также перейдут на эту систему.

Для того чтобы внедрить её в практику, необходимо принять ряд организационно-управленческих решений на уровне министерства, области (города), района, учебного заведения. Министерством образования совместно с Национальным институтом образования подготовлен проект общих положений "Десятибальная система оценки учебных достижений учащихся по учебным курсам и предметам". Все управления Министерства образования готовят соответствующие рекомендации, в напряжённом режиме будут работать научные сотрудники Национального института образования. На наш взгляд, чтобы внедрение нового подхода в оценке знаний учащихся шло эволюционно, продуманно, необходимо реализовать следующие шаги:

1. Провести областные и районные конференции (семинары, практикумы) с целью изучения широкой педагогической общественностью результатов эксперимента, конкретных мер по внедрению в школьную практику 10-бальной системы оценки знаний учащихся.
2. На страницах специализированной и массовой печати, в том числе на уровне регионов, освещать результаты использования 10-бальной системы оценки знаний и экспериментальный опыт работы с привлечением широкого круга педагогов-практиков и ученых. Надо подключить методические предметные журналы – приложения к журналу "Адукацыі і выхаванне".
3. Во всех школах подготовить и оформить информационные стенды, отражающие суть, значение и цели 10-бальной системы оценки учебных достижений учащихся по учебным курсам и предметам.
4. В школах провести разъяснительную работу среди учащихся и родителей о сущности данного введения, необходимости замены одной шкалы оценок на другую.
5. Министерством образования будет дано поручение НИО, АПО, областным ИПК по разработке разноуровневых тематических заданий тестов и других дидактических материалов, средств контроля учебных достижений учащихся по учебным курсам и предметам.
6. АПО, ИПК, методическим кабинетам необходимо разработать и проводить систему курсов, семинаров, тематических консультаций, авторских проектов по внедрению новой оценочной системы качества знаний учащихся.

Однако мы убеждены в том, что в первую очередь к внедрению этой системы оценки знаний необходимо подготовить директоров школ, в противном случае сама идея будет загублена, объявлена как несвоевременная и неподготовленная.

III. О СТАНДАРТАХ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ

Статья 11 Закона об образовании определяет место стандартов в сфере образования, в которой отмечено: "образовательные стандарты содержат нормирование структуры, обязательный минимум содержания структуры, обязательный минимум содержания образования, максимальный объём учебной нагрузки обучающегося, уровень подготовки выпускников, критерии оценки качества образования". Первый подход к внедрению стандартов 11-летней школы надо признать неудачным. Скороспелая их разработка и применение без необходимой экспертизы привели к тому, что они имеют ошибки и трудно применимы на практике. Я далёк от мысли, что это будет и со стандартами 12-летней школы. На сегодняшний день основным руководящим документом для учителя является и будет являться учебная программа, в которой определено предметное содержание образования.

В целях повышения эффективности научной, научно-методической, научно-исследовательской, экспериментальной деятельности с ориентацией на практическое решение проблем образования проведено объединение республиканских структур НИО, НМЦентра книги, НЦ игры и игрушки в одно научно-методическое учреждение "Национальный институт образования Министерства образования" (директор Пархоменко Владимир Павлович, профессор).

IV. УЧЕБНИКИ И УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

Школьный учебник является одним из важнейших дидактических средств обучения.

Следует отметить, что за последнее десятилетие, осуществляя переход на новое содержание образования, министерством, Национальным институтом образования, Научно-методическим центром учебной книги и средств обучения проведена определенная работа по созданию национальных учебников по всем школьным предметам. За период с 1994 года издано около 3000 наименований учебной литературы, в том числе для общеобразовательной школы 1350. Ежегодно в школы республики поступает более 300 наименований учебных книг. Только по предметам социально-гуманитарного профиля в школах ежегодно используется более 160 наименований учебников. В подготовке их принимают участие свыше 1,2 тыс. авторов: ученые и немало учителей-практиков.

Создана определенная система экспертной оценки и экспериментальной апробации учебников. Разработаны общие рекомендации авторам по созданию учебников для общеобразовательной школы. Учебники по предметам общественно-гуманитарного цикла рассматривались государственной комиссией по подготовке новых учебников в общественно-гуманитарной сфере.

Однако принятые меры не способствовали качественному улучшению содержания учебников. Об этом свидетельствует постоянная критика со стороны учителей, родителей, в средствах массовой информации.

Прежде всего критические замечания касаются перегрузки содержания школьных учебников, сложности теоретического материала, языка и стиля изложения, непонятного и недоступного для учащихся, и еще хуже, когда речь идет о научных ошибках в учебниках.

Все это, безусловно, приводит и к стрессовым ситуациям, возникновению негативных психологических комплексов у добросовестных учеников. Большинство же учащихся просто игнорирует значительную часть учебного материала.

Можно сказать, критическое положение сложилось с учебно-методическим обеспечением по иностранным языкам. Отсутствие надлежащих учебно-методических комплексов, программ не дает возможности качественно обеспечить учебный процесс.

Безусловно, в сложившейся ситуации есть и объективные причины:

а) за короткий срок создавались национальные учебники по ряду предметов;

б) отсутствие у авторов опыта в написании текстов для школьников;

в) низкие гонорары и как следствие – проблемы с созданием авторских коллективов.

Все эти проблемы особенно обострились сейчас, в преддверии перехода общеобразовательной школы на 5-дневную учебную неделю. Поэтому первоочередными задачами на сегодняшний день Министерство образования считает совершенствование учебной литературы в плане повышения ее доступности для учащихся, учета психофизиологических возрастных особенностей школьников, сокращения объема учебных текстов, обозначения единых подходов к созданию школьного учебника, соблюдение преемственности в обучении между начальной и средней школой. Министерство образования возлагает большие надежды в решении вопросов улучшения качества учебно-методических комплексов на Научно-методическое учреждение образования "Национальный институт образования". В "Настаўніцкай газеце" объявлен конкурс авторских коллективов, авторов на создание учебников по гуманитарным предметам, и вопрос находится на контроле у главы государства.

Уже к следующему учебному году Министерством образования совместно с Национальным институтом образования, авторами учебников будут подготовлены методические рекомендации и тематическое планирование по предметам, в которых определены номенклатурная разгрузка программ и тематическое перераспределение часов внутри их. Одновременно с этим дорабатываются программы и учебники для школы с 11-летним сроком обучения.

Хочу отметить, что наша работа будет продолжена. В конце мая мы проведем аналитическое совещание с заместителями заведующих районных отделов образования, которые курируют школы и непосредственно образовательный процесс.

На нем будут представлены и обсуждены следующие документы:

- скорректированные учебные программы с календарно-тематическим планированием;
- методические письма по преподаванию предметов в следующем учебном году с учетом сокращения учебного материала;
- методические рекомендации по десятибальному оцениванию знаний по учебным предметам и др.

Мы считаем, что на местах, в районных, городских отделах образования необходимо провести совещания с директорами школ, руководителями вне школьных и спортивных учреждений по разъяснению принимаемых мер.

В мае, июне провести педагогические советы в школах. На августовских педагогических чтениях довести да каждого учителя суть принятых решений и всю необходимую нормативно-методическую документацию и учебно-методические рекомендации, которые уже разработаны или будут разработаны в ближайшее время. Необходимо разработать детальные планы деятельности районного отдела образования, школ, внешкольных учреждений по обеспечению деятельности в новых условиях.

Полагаем, что подобная системная разъяснительная и организационно-управленческая работа позволит нам наилучшим образом осуществить намеченные меры и обеспечить переход на 5-дневную учебную неделю качественно и в установленные сроки.

Мы считаем, что именно четкая, скоординированная деятельность всей управленческой вертикали, включая руководителей образовательных учреждений, позволит нам решить эти задачи.

Татьяна КОВАЛЕВА, заместитель Министра образования Республики Беларусь

Содержание воспитательной работы в современных условиях

В последние годы организация воспитания стала одним из приоритетных направлений в деятельности министерства, органов управления образованием на местах, учреждений образования всех видов и типов.

Прежде всего это обусловлено тем, что достаточно четко сформулирован социальный заказ государства на воспитание личности. Здоровый образованный человек провозглашен как главная ценность государства, главный инструмент реализации всех планов. Здоровый – в физическом, психическом, психологическом, нравственном и прочих аспектах.

В отношении детей и учащейся молодежи социальный заказ на воспитание конкретизирован в Концепции и Программе воспитания детей и учащейся молодежи.

Благодаря усилиям педагогов, руководителей учреждений и органов управления образованием в системе образования многое сделано для развития воспитания: восстановлен и укреплен институт воспитания за счет введения в штат общеобразовательных школ, ПТУ и других учреждений социальных педагогов, психологов, педагогов-организаторов; созданы управленческая и методическая "вертикали" по вопросам воспитания; активизировалась деятельность учреждений внешкольного воспитания и обучения, в том числе по месту жительства учащихся; положено начало развитию инфраструктуры социально-педагогической помощи семье и детям, оказавшимся в экстремальных жизненных ситуациях; активизировалась внеурочная физкультурно-оздоровительная работа как результат совершенствования системы доплат учителям; "возвращены" в учебные заведения и получили "новую жизнь" так называемые информационные часы; налажено информационное обеспечение процесса воспитания; так, наряду с общепедагогическими изданиями "Народная асвета", "Настаўніцкая газета", "Адукацыя і выхаванне", появились журналы "Праблемы выхавання", "Пазашкольнае выхаванне", "Социально-педагогическая работа", "Псіхалогія".

Все это способствовало активизации работы по созданию региональных систем воспитания.

Как результат – снижение с 1997 года на 4–7% ежегодно, а в 2001 году на 15,7%, уровня подростковой преступности (правда, на фоне гуманизации подходов к несовершеннолетним, вступившим в конфликт с законом, в Уголовном и Уголовно-процессуальном кодексах Республики Беларусь), а также снижение в последние 2 года процента прироста числа социальных сирот.

Однако в последнее время появились тревожные симптомы разрушения еще не созданной, а только создаваемой системы воспитания. В целях экономии финансовых средств наметилась тенденция преимущественного сокращения педагогических работников, занятых прежде всего в сфере воспитания. Воистину, "что имеет – не храним...".

Кроме того, вновь складывающаяся в областях и районах структура управления молодежной политикой ставит под угрозу выпадение из сферы ее влияния работающей и безработной молодежи.

В 2002 году приняты в системе образования важные решения, с учетом которых надо строить и работу по совершенствованию организации воспитания:

1. Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 21 марта 2002 года № 361 "О мерах по совершенствованию организации оплаты труда педагогических работников", предполагающее установление оплаты учителям на основе тарификации или по часовым ставкам за выполнение организационно-воспитательной работы, которая включает индивидуальную и групповую работу с учащимися и родителями, общественно-полезную деятельность, культурно-массовую работу, а также работу по предупреждению противоправных действий и утверждению здорового образа жизни.

Это решение дает возможность значительно повысить профессиональный уровень проводимой воспитательной работы за счет распределения определенных ее видов с учетом подготовки специалистов. Обращаю Ваше внимание, что данное решение не отменяет ответственности за целевую воспитательную работу в классных коллективах (так называемое классное руководство), а лишь меняет форму оплаты за нее. Кроме того, возможно, хотя и необязательно, выполнение традиционных функций классного руководителя, таких, как: педагогическая диагностика особенностей личности учащегося и классного коллектива, индивидуальная воспитательная работа, групповые классные и родительские собрания – одним педагогом, а организация, допустим, дискотек, вечеров отдыха, экскурсий и т.д. – другим, более подготовленным именно для культурно-массовой работы учителем.

В ряде школ появится возможность введения освобожденного классного руководителя (например, параллели 5-х, 6-х классов и т.д.).

Директору школы и его заместителям по учебно-воспитательной работе надо будет очень обдуманно и ответственно отнестись к планированию организационно-воспитательный работы и распределению нагрузки.

2. О массовом переходе базовой общеобразовательной школы на 5-дневную учебную неделю.

Это решение освобождает один день рабочей школьной недели для специальных мероприятий по укреплению физического, психического, психологического, морально-нравственного здоровья школьников и их участия в полезных семейных делах. Вместе с тем оно не исключает, обращаю внимание, того, что, как и ранее, воспитательная работа, в том числе в конкретных организационных формах, должна осуществляться в течение учебной недели.

В целом в системе образования **совершенствование организации воспитания** считаем целесообразным осуществлять в следующих направлениях:

1. **Повышение воспитательного потенциала каждого урока.** Эту задачу в первую очередь предстоит решать Министерству образования и подведомственным ему научно-методическим учреждениям через совершенствование учебных программ и учебников. Но многое зависит от самого учителя, его психолого-педагогической культуры, гражданской позиции. Эффективность педагогического воздействия в конечном счете определяет успех воспитания. Занятия в детском саду, уроки в школе – это прежде всего воспитательные мероприятия в широком смысле этого понятия.

2. Признавая приоритет здоровья как одной из целей образования, предполагается **расширение физкультурно-оздоровительных мероприятий** в режиме учебного дня. В ряде случаев учителя физкультуры делают упор на обязательное достижение каждым учащимся (без учета его состояния здоровья и индивидуальных физических возможностей) установленных нормативов, вместо того чтобы содействовать развитию мотивации к каждодневным занятиям физической культурой и формированию для каждого школьника "программы" личных достижений.

Поэтому, решая задачу повышения качества урока физкультуры, параллельно необходимо наполнить, с учетом условий конкретной школы, режим учебного дня комплексом других эмоционально-привлекательных физкультурно-оздоровительных мероприятий, среди которых: гимнастика до занятий как организованное начало учебного дня; физкультурные паузы на последних уроках учебного дня; физические упражнения, подвижные игры в перерывах между уроками; спортивный час в группе продленного дня.

Особая роль в осуществлении этой работы – за физкультурным активом (учащиеся старших классов, общественные молодежные организации и др.) учебного заведения.

3-е направление в развитии воспитания – **совершенствование общего уклада школьной жизни.** Как писал Лев Толстой, "главный вопрос в воспитании **заключается не столько в том, как воспитывать, а как жить**". Под укладом школьной жизни понимается совокупность норм, правил и иных регламентов, формирующих на основе узаконенных положений и создаваемых традиций устойчивый состав функций школы, порядок их осуществления, действующие в школе отношения производственного и социального характера, этикет, атрибутику. Школа становится воспитательным учреждением, приобретает собственное лицо только тогда, когда формируется четкий и продуманный уклад школьной жизни, направленный на развитие социально-значимых качеств личности учащихся.

Положительных примеров много. Однако есть и факты, указывающие на то, что в ряде школ нет элементарного порядка и дисциплины. Грязь, курение во дворах и туалетах. В организации внеурочной деятельности – формальный подход: проводимые праздники, занятия клубов, кружков никак не связан с заявленными образовательными и воспитательными целями школы. Внеурочная деятельность учащихся в значительной мере носит развлекательный характер. Не соблюдаются правила педагогически целесообразного использования региональной, местной и школьной символики. Официальные государственные символы используются нередко без надлежащего обращения с ними. Психологический микроклимат в наших педагогических учреждениях, отношения в триаде учитель-ученик-родители оставляют желать лучшего.

Важным элементом уклада школьной жизни является самоуправление, в том числе ученическое, которое на сегодняшний день во многих случаях остается формальным.

Разработка совместно с педагогами норм, правил поведения учащихся и учителей на учебных занятиях, "кодекса чести школьника (лицеиста, гимназиста)", "кодекса чести учителя", законов школьной жизни, школьной символики и атрибутики, а также включение механизмов контроля за их соблюдением – имеют огромный воспитательный потенциал. И надо приложить усилия к его наиболее полной реализации.

Совершенствование "уклада школьной жизни" предполагает 2 пути: с одной стороны, формирование системы школьного этикета в соответствии с требованиями Положения об общеобразовательной школе и другими нормативно-правовыми документами, регулирующими деятельность школы (давайте не будем забывать, что школа – это особое государственное учреждение); с другой стороны, формирование так называемого фирменного стиля, характерного только для данного учреждения.

4-е направление в развитии воспитания – **разработка и уточнение организационно-педагогических основ жизнедеятельности учащихся в 6-й день рабочей недели**, свободный от жестко регламентированных уроков.

Вся сложность состоит в том, чтобы заинтересовать учащихся и их родителей в посещении школы в этот день. Не побоюсь сказать: организация деятельности учащихся потребует инновационных для нашей организационно-воспитательной практики подходов. Поэтому мы предлагаем вам проект рекомендаций, который, надеюсь, совместными усилиями будет доработан.

Основные подходы к организации 6-го дня рабочей недели следующие:

1. Пребывание в учебно-воспитательном учреждении (школа, дом детского творчества, школа искусств и другие – до 4–5 часов.

2. Мероприятия оздоровительно-физкультурной направленности выступают как "стержневые" на протяжении учебного года в содержании 6 дня рабочей недели.

Организационной основой в каждом учебном заведении выступает круглогодичная спартакиада со всеми присущими ей формами, которые отражаются в годовом планировании.

3. Организационно-воспитательная работа в 6-й день рабочей недели должна строится с учетом календаря праздников, знаменательных дат, традиционных акций, календарно-обрядового цикла белорусского народа.

При планировании массовых мероприятий, традиционно занимающих значительное место в системе воспитания, в 2002 году необходимо учесть такие памятные даты, как 120-летие со дня рождения народных песняров Якуба Коласа и Янки Купалы; 900-летие со дня рождения Евфросиньи Полоцкой и др. Подготовка ко всем мероприятиям должна носить характер коллективного творческого дела.

4. В субботний день школа, наконец-то, может в полном объеме реализовать себя как "трудовая", каковой предполагала быть советская школа в начале своего становления.

Это – уроки трудового обучения, работы по уборке школы, на пришкольном или арендуемом участке, работа фермерских учебных хозяйств, работа по договорам с центрами занятости населения и т.д. Труд детей, разумеется, должен быть педагогически организован. Что это значит? Хорошо известно: соревнования трудовых бригад, акции милосердия, трудовые праздники и прочее.

5. Свободный от уроков 6-й день недели должен также максимально использоваться для осуществления индивидуальной и групповой работы с учащимися по развитию их способностей и склонностей. Это работа кружков по интересам, профильных клубов, научных обществ, факультативов, стимулирующие, развивающие, коррекционно-реабилитационнные занятия.

6. В организации субботы школа должна и имеет возможность в наибольшей степени реализовать себя как "открытая социальная система", каковой она провозглашена в концептуально-программных документах.

Прежде всего это активное включение родителей в жизнедеятельность созидательных сообществ детей и взрослых в школе: не только различные праздники, конкурсы, спортивные соревнования, но и повседневные формы жизни (занятия кружков, трудовые операции и т.д.) Особым событием может быть, как показывает опыт работы одной из могилевских школ, проведение "Дня благодарения родителей".

В субботу школа может максимально реализовать социальное партнерство, задействовав ресурсы (базу, кадры):

- учреждений внешкольного воспитания и обучения;
- учреждений культуры и спорта;
- социально-молодежных центров и общественных фондов;
- служб занятости;
- правоохранительных органов, организаций здравоохранения, отделов социальной защиты и других.

Надо серьезно взяться за развитие внешних связей школы. Заключить договора, составить реальные и конкретные планы сотрудничества на год. В свою очередь, Министерство образования проработает все эти вопросы с Министерством культуры, Министерством спорта и туризма и другими заинтересованными.

Следующее направление в развитии воспитания – **совершенствование социально-педагогических и психологических служб сопровождения ребенка и помощи семье** (социальные педогоги, психологи в школе; социально-педагогические центры, детские социальные приюты и др.).

На рассмотрение в Палату Представителей Национального собрания Республики Беларусь внесен проект Закона Республики Беларусь "Об основах системы профилактики безнадзорности и правонарушений несовершеннолетних", в котором определены функции в этой сфере всех органов государственного управления, в том числе органов охраны детства системы образования. На первый план выходит работа по раннему выявлению семейного неблагополучия. В районах должны быть созданы банки данных о детях, проживающих в семьях социального риска. Эта работа может проводиться во взаимодействии с территориальными центрами помощи семьи и ребенка, находящимися в ведении Министерства труда и социальной защиты. Такие банки данных, в свою очередь, должны стать основой для разработки и реализации **межведомственного** плана социальной реабилитации семьи, утверждаемого комиссией по делам несовершеннолетних. Такая же работа должна проводиться и в отношении семьи, из которой ребенок помещен в детский социальный приют, либо, если эта работа уже неэффективна, надо организовать поиск ребенку замещающей семьи (опекунской или приемной). Закон, о котором я уже говорила, позволит органам охраны детства в установленном порядке требовать от взрослых членов проблемных семей выполнения ими в полном объеме родительских обязанностей, вплоть до привлечения их к уголовной ответственности. Параллельно, и в этом смысл детского приюта как специфического учреждения, не тождественного приемнику-распределителю или детскому дому, надо организовать социально-педагогическую и медицинскую реабилитацию ребенка. Все это легче осуществить, если приют находится в структуре социально-педагогического центра. Опыт Сморгони – яркий пример тому.

Ясно, что детскому социальному приюту, в том варианте, в котором он массово представлен сегодня в республике, все сказанное не по силам, поскольку: приют часто не укомплектован необходимыми кадрами медиков, психологов, социальных педагогов; имеющиеся кадры воспитателей, как правило, доставшиеся "в нагрузку" к переданному приюту зданию бывшего детского сада, не подготовлены к специфической работе в приюте; помещения приюта не соответствуют требованиям, предъявляемым к реабилитационному учреждению (должны быть маленькие, не более чем на 3–4 человека, спальни; тренинговые залы и места для консультационной работы; комната для встреч с биологическими и потенциальными родителями и т.д.).

На все на эти требования Положения о детском социальном приюте надо обратить внимание. Равно как и на то, что приют станет действительной преградой к совершению насилия над детьми и гарантом соблюдения их прав только в том случае, если дети будут иметь возможность при необходимости сами прийти в приют. Следовательно, адрес приюта как и сведения об органах охраны детства, должны быть на информационном стенде в каждой школе.

В районах, где нет пока возможности открыть приют, можно создать, и это позволяет имеющаяся нормативная база, группу дежурных приемных семей, которые могут принимать ребенка на срок от одного до нескольких месяцев, пока не будет решен вопрос о дальнейшем жизнеустройстве ребенка.

Стратегическим направлением в развитии воспитания является углубление его общественно-государственного характера, т.е. согласованности в действиях государственных структур и различных негосударственных организаций и учреждений.

О семье как базовом и главном институте социализации детей мы уже сказали.

Но успех воспитания, в конечном счете, определяется тем, насколько ребенок, подросток, молодой человек становятся субъектом воспитательного процесса, т.е. его непосредственным активным участником. Наиболее эффективно такая позиция реализуется, в первую очередь, через деятельность в детских и молодежных общественных организациях. Сегодня членами зарегистрированных детских и молодежных объединений являются 22,4% школьников (в г.Минске – 5%), причем тенденция роста в последние годы не наблюдается.

Наша задача – способствовать организованности, активности, содержательности и эффективности деятельности детских и молодежных объединений, вовлечению их в процесс реализации государственной молодежной политики.

Первый шаг к этому, который может быть сделан, – создание областных (районных), а далее, возможно, и непосредственно в учреждениях – советов молодежных и детских общественных объединений и инициатив.

Второй шаг – целенаправленная организационно-методическая поддержка формальных и неформальных лидеров детского и молодежного движения. На 1 апреля 2002 года в Республике Беларусь зарегистрировано 83 молодежных и детских общественных объединений, организаций и фондов, работающих с детьми и молодежью, 20 из них включены в Республиканский реестр молодежных и детских объединений, пользующихся государственной поддержкой. Но наша поддержка должна быть и активистам школьных объединений, клубов по интересам, ассоциаций.

Надо поощрять и развивать детскую и молодежную инициативу в сфере досуга, укрепления здоровья, о чем мы уже говорили, но, в первую очередь, борясь с иждивенческими привычками молодежи, – в организации акций милосердия, волонтерского движения и, что особенно важно, вторичной занятости учащихся. Наиболее плодотворное сотрудничество у нас в этом плане с Лигой добровольного труда молодежи, Белорусским союзом молодежи, Молодежной социальной службой, Белорусским патриотическим союзом молодежи.

В организации всей этой работы на уровне школы особенно важна профессиональная деятельность педагога-организатора.

Нельзя оставить без внимания и вопрос взаимодействия с религиозными общественными организациями. Новая редакция Закона "Об образовании в Республике Беларусь" допускает взаимодействие учреждений образования в вопросах воспитательной деятельности на основании письменных заявлений законных представителей детей (самих совершеннолетних обучающихся) во внеучебное время с зарегистрированными религиозными организациями с учетом их влияния на формирование духовных, культурных и государственных традиций белорусского народа. Но, взаимодействуя с традиционными конфессиями, необходимо противостоять влиянию на молодежь деструктивных сект. Порядок же взаимодействия с церковью будет разработан Министерством образования совместно с Комитетом по делам религий и национальностей при Совете Министров Республики Беларусь в ближайшее время. Предполагается также принятие новой редакции Закона "О свободе вероисповеданий и религиозных организациях". В проекте статьи 9 этого Закона подчеркивается: "Воскресные религиозные школы не могут создаваться на базе учебных заведений".

Сегодня совершенствование организации воспитательной работы проходит в условиях необходимости поиска внебюджетных источников финансирования. Для системы воспитания это особенно болезненно, хотя возможно и удачное сочетание воспитательных и коммерческих целей. К примеру, ученические производственные бригады, о которых мы основательно подзабыли, хотя в ряде мест они продолжают эффективно действовать; лагеря труда и отдыха, которые сегодня переживают не лучшие времена, но мы должны всячески развивать эту форму работы. Можно заработать деньги и готовить к жизни ребят, используя возможности учебно-производственных комбинатов, школьных мастерских.

В учреждениях внешкольного воспитания и обучения также возможно оказание платных образовательно-воспитательных услуг населению (проведение платных экскурсий, концертов и т.д.). Считаем также допустимым перевод отдельных объединений учащихся, пользующихся особым спросом у детей и их родителей (занятия музыкой, хореографией, по иностранным языкам и другие), на частичное или полное самофинансирование.

В целом, совершенствование воспитательной работы, сохранение и повышение ее результативности предполагает постоянное внимание и взвешенные управленческие решения руководителей образования, методическое обеспечение и систематическое повышение профессиональной педагогической квалификации всех кадров. Формирование умения не только обучать, но и воспитывать. К сожалению, в педагогических учебных заведениях комплексно это профессиональное умение не формируется. Модернизируя систему педагогического и последипломного образования, Министерство образования в сотрудничестве с учебными и научно-методическими учреждениями должно устранить этот недочет в подготовке педагогов.

В методическом обеспечении воспитательного процесса мы в стране достигли определенных результатов. Об этом свидетельствует V Республиканская выставка по проблемам воспитания, где было представлено много инновационных разработок в области теории и практики воспитания.

Сегодня назрела необходимость обратить внимание руководителей всех уровней на организацию подписки на научно-педагогические, научно-методические газеты и журналы, которые являются важной составляющей системы повышения квалификации и необходимым условием саморазвития педагогов. Подчеркну: от личной позиции руководителя, его ответственного отношения к вопросам воспитания во многом зависит конечный результат.

И только тогда мы сможем обеспечить воспитание здорового, образованного и культурного белоруса, гражданина и патриота своего Отечества.

Леонид ЦУПРИК, заместитель председателя Брестского облисполкома

О работе учреждений образования Брестской области в условиях пятидневной учебной недели

Получая у Министерства образования разрешение на введение 5-дневной учебной недели со второго полугодия текущего учебного года, мы исходили из того, что многие условия организации учебного процесса на 1.09.2002 г. и 1.01.2002 г. будут подобными. Т.к. учебно-материальная база, учащиеся, педагогические кадры, сменность занятий, социальное окружение школ, инфраструктура образования в регионе практически сохраняются. Продолжится и сочетание 12-летней и 11-летней школы под одной крышей. Пятидневка для 12-летней школы – не новость. Новым являлось то, что в Брестской области осуществлялся массовый переход учащихся и 11-летней школы на новый режим работы. И дело было не в спешке, а в том, что подготовка пятидневки в условиях учебного года, когда все на месте, и в условиях летних каникул – это разные вещи. И это придется испытать другим областям в полной мере. Надеемся, что наработанный Брестской областью опыт - во всех его аспектах - будет полезен и для других территорий.

С целью снижения учебной нагрузки были составлены расписания уроков с учетом ранговой шкалы трудности, проведения спаренных уроков. Все расписания согласованы с санитарными службами.

В результате проведения указанных мероприятий в настоящее время в режиме 5-дневной учебной недели работает 136 (83%) базовых школ, 307 (70%) – средних. Ряд школ изъявили желание перевести также и 10-11 классы.

Подводя промежуточные итоги работы школ в новом режиме, можно отметить следующее:

– пятидневная школа – это не просто бывшая шестидневная с пятью днями обучения; это новый социальный феномен, расширяющий ресурсные возможности учащихся для самообразования, и один из главных ресурсов – которым можно распорядиться по собственному усмотрению;

– важно, что не подтвердились и опасения снижения качества знаний учащихся, ухудшения их здоровья.

Вместе с тем работа школ в условиях 5-дневной учебной недели выявила также и ряд проблем:

– основной проблемой является перегрузка учебных планов и программ.

Школы ждут от Министерства образования радикальных мер в данном направлении. Необходимы разноуровневые программы и учебники для детей с разным уровнем подготовки. По оценкам педагогов, участвующих в эксперименте по внедрению нового содержания образования в условиях 12-летней школы, даже новые экспериментальные учебники перегружены;

– с целью снижения психологической нагрузки на учащихся считаем целесообразным постепенный отказ от традиционных экзаменов в пользу тестирования, переход к аттестации по полугодиям. Считаем также возможным рассмотрение предложения по введению безоценочного обучения физической культуре;

– в условиях сельской местности при комплектовании школы из нескольких населенных пунктов остро встает вопрос организации подвоза школьников для участия во внеклассных и внешкольных мероприятиях во 2-й половине дня и в субботу;

– с учетом пятидневной учебной недели необходимо изменение режима работы внешкольных учреждений независимо от их ведомственной принадлежности.

Остановлюсь на нескольких видах управленческой деятельности, связанных с вопросом массового перехода на пятидневку.

Первый - нормотворчество.

Каждый уровень управления (область, горрайоо, школа) должны принять свои регулирующие документы. Так, на основании письма-разрешения Минобразования Республики Беларусь мы принимали решение облисполкома "О введении пятидневной учебной недели в школах Брестской области", Постановление коллегии облуо о введении пятидневной учебной недели, приказ по облуо "О мерах по предупреждению перегрузки учащихся", решения гор(рай)исполкомов, издавались приказы по горрайоо, принимались решения Советов школ, издавались приказы директоров школ.

Второй - оргметодработа.

Важно разъяснить суть новой организации УВП учителям и родителям, достичь полного понимания. Развеять сомнения и настороженность. Это позволит избежать многих проблем в ходе проводимых преобразований. Это важнейший блок, и его недооценка или формальное решение может поставить под угрозу провала всю идею пятидневной школы. Нам пришлось решать это в сжатые сроки через СМИ, собрания родителей, прямые линии на радио и TV, ответы на критику экспертной группы и т.п.

В подготовке учительских кадров к работе в новых условиях ведущую роль взял на себя Брестский ОИПК учителей. В целом ряду методических материалов в помощь школе, работающей в условиях перехода на 5-дневную учебную неделю, главным и самым ценным являются подготовленные институтом "Принципы работы с учебно-программным обеспечением в условиях функционирования школы в режиме пятидневной недели". Это позволило через методическую сеть своевременно оказать поддержку учителям. Мы отмечаем, что ОИПК справился в сжатые сроки с возложенной на него сложнейшей задачей. Сейчас полным ходом осуществляются двухнедельные курсовые переподготовки учителей-предметников к работе в новых условиях.

Серьезную роль сыграла санэпидслужба области. Работая в условиях старых СПИН, она смогла обеспечить выполнение всеми участниками эксперимента такого уровня организации учебного процесса и качества расписаний занятий, которые отвечают современным требованиям. Правда, пришлось завучам переделывать расписания многократно. Но опыт приобретен ценнейший.

Третий - непосредственно ход УВП.

Главным оказалось: обеспечить согласованность действий учителей-предметников, работающих в одном классе. Единство в применении методического аппарата урока, предупреждение перегрузки и уставания учащихся, борьба с бичом школы – перегрузкой домашними заданиями, обеспечение учащихся и учителей необходимыми поурочными материалами. Вот далеко не полный круг забот зам. директоров по УВП при введении 5-дневки.

Очень остро встала необходимость возрождения физкультурно-оздоровительных мероприятий в режиме работы школы, возвращения в школу детской игры.

Четвертый - контроль хода и результатов УВП.

Особенно важен на первых этапах оперативный контроль. При всей проведенной оргметодработе на начальном этапе мы получали информацию, что:

– перегрузка городских школ, двухсменность занятий затрудняют нормальную организацию работы в соответствии с требованиями санитарно-гигиенических норм;

– в связи с увеличением числа уроков в день поступают жалобы от отдельных учащихся на переутомление, недостаток времени на подготовку домашних заданий;

– отмечалось некоторое снижение посещаемости учащимися кружков, спортивных секций;

– в результате введения пятидневной недели многие педагоги лишились "методического дня", и это требует пересмотра методической сети;

– несмотря на принимаемые меры (спаренные уроки, работа без домашних заданий), выявлялась перегрузка учащихся, успевающих на "хорошо" и "отлично";

– в условиях пятидневки требуют большей плотности занятия, что также влияет на увеличение нагрузки на учащихся;

– часть родителей, работающих в субботу, выражала недовольство режимом 5-дневной учебной недели.

Все это и другое требовало незамедлительного принятия мер со стороны руководства школ и горрайоо.

Анализ поступающей о ходе УВП информации позволял формулировать условия, при которых введение пятидневки будет наименее болезненным, это:

– снижение учебной нагрузки на 5-6 часов по сравнению с ныне действующей по каждому классу;

– сокращение часов по учебному плану должно осуществляться с сокращением учебных программ;

– изменение содержания образования должно быть согласовано с программой вступительных экзаменов в ВУЗы.

Мы отмечаем, что Министерство образования максимально учитывает и выводы из опыта Брестской области в структуре проекта нового учебного плана. То, что предлагается, предлагается правильно и является хорошей основой для дальнейшего развития УВП.

Хочу отметить, что предлагаемый Минобразования проект организации труда учителей с тарификацией часов воспитательной работы способствует обеспечению загрузки учителя, особенно это важно в условиях села, где работу учителю не так легко найти. С другой стороны, появляется возможность решения застарелой проблемы школы – обеспечения достаточного руководства воспитательной работой в различных формах, вплоть до введения освобожденных классных руководителей. Воспитательная работа школы имеет шанс так же быть реализованной более четко и системно.

Проблема 6-го дня. На наш взгляд, это в первую очередь проблема обеспечения школой и внешкольной системой свободного выбора занятий по интересам и потребностям. Но она сильно отличается способами своего решения в городе и на селе и требует привлечения всех возможных ресурсов, независимо от ведомственной принадлежности.

Любовь ТРОФИМЧИК, заведующая отделом образования Минского райисполкома

Роль отдела образования в обеспечении деятельности образовательных учреждений района

Прежде всего хотелось бы отметить важность и актуальность обсуждаемых проблем, но вместе с тем – явно запоздалые сроки их рассмотрения. Осталось совсем немного до окончания учебного года, учителя уйдут в отпуск, а в новом учебном году на них обрушится поток нововведений, которые повлекут значительные радикальные изменения устоявшегося уклада школьной жизни.

Велика вероятность того, что отделы образования могут оказаться заложниками недовольства учителей в связи с переходом на пятидневную рабочую неделю – и вовсе не потому, что эта идея не поддерживается педагогической общественностью, а в связи с тем, что не сможем во-время провести комплекс организационных и педагогических мероприятий по адаптации учителя к работе в новых условиях. Прошло полгода после II съезда учителей, где впервые эта задача была поставлена Президентом Республики Беларусь, а непосредственные участники учебного процесса до сих пор не ознакомлены с новым учебным планом, не ознакомлены с проектами новых учебных программ. Неясно, будет ли осуществляться (и в каком направлении) интеграция учебных дисциплин? Как решить вопрос трудоустройства учителей в связи с уменьшением учебной нагрузки? Как разрешится противоречие – 5-дневная учебная неделя и 6-дневный рабочий день для учителей?

Если вынести на шестой день курсы и факультативы, то это чревато перегрузом для ответственных, добросовестных школьников, а вот для лентяев устроим еще один разгрузочный день. Учитывая актуальность проблем воспитания школьников, возможно, следует больше внимания уделить организации кружковой работы, проведению совместно с родителями спортивно-массовых, физкультурно-оздоровительных мероприятий и досуга школьников. Однако – предоставить возможность посещения семей, организации и проведения консультационных дней для родителей по вопросам семейного воспитания.

В образовательных учреждениях района широко развернулась работа по предоставлению учащимся права выбора содержания и форм обучения. Сегодня 64% учащихся 8-11 классов школ района частично реализовали свое право выбора, обучаясь в гимназических, лицейских, профильных классах. Однако, отслеживая два года в ряду качественные показатели уровня обученности учащихся в этих классах, диагностируя сформированный интерес, мотивацию, познавательного интереса, уровень интеллектуального и умственного развития, убеждаешься в разной обоснованной подготовке учащихся. И причина здесь не только в потенциальных возможностях ученика и его усердии, но, к сожалению, и в личности самого учителя, уровне его профессиональной подготовки и мастерства.

Открытие классов с повышенным и углубленным изучением предметов ограничивается в условиях сельской школы отсутствием возможности выбора учителя, так как во многих из них учителя ведут несколько учебных дисциплин, что сказывается на их профессиональном росте. С подобной проблемой мы столкнулись, когда только начинали работу по развитию сети вариативного обучения.

Однако, используя преимущества пристоличного района, близость высших учебных заведений с их научным и интеллектуальным потенциалом, на основе договоренности с ректоратом БГУ и БГПУ имени М.Танка и решения исполкома организовали работу районной многопрофильной школы дополнительного образования для детей с высоким уровнем интеллектуального развития. Это одна из возможных форм организации очно-заочного лицейского образования. Занятия с 286 учащимися из 28 школ района проводятся, согласно избранному профилю, преподавателями ВУЗов в аудиториях и лабораториях высшего учебного заведения один раз в неделю по 6 часов. Обучение для детей бесплатное, все расходы взял на себя райисполком. Результатом десятилетней работы явилось: 98,2% поступления в ВУЗы, успехи на олимпиадах, дипломы по результатам исследовательской и экспериментальной деятельности на республиканских научно-практических конференциях.

И в перспективе уже сегодня нам представляется вероятным, что видится опять как еще для нас достаточно призрачную, неотработанную модель старшей лицейской ступени обучения. И если для района эта задача не стоит актуально, то в условиях постоянного финансового голода организовать работу лицейских классов на селе весьма проблематично, так как ее решение потребует значительных финансовых вложений в реконструкцию школ и организацию подвоза детей.

В последние годы мы, пожалуй, чрезмерно увлеклись экспериментальной инновационной деятельностью, связанной, в основном, с использованием нетрадиционных технологий обучения, при этом порой не задумываясь о последствиях их влияния не только на результаты обучения, оперативность и гибкость мышления, но и на здоровье школьника. При отделе образования организована работа экспертного совета, в состав которого вошли организаторы РОО, преподаватели ВУЗов и школ, психологи, медицинские работники. На основе данных диагностики, результатов контрольного тестирования и данных медосмотров проводится соответствующая коррекция УВП в классах, работающих в экспериментальном и инновационном режиме.

Однако приходится констатировать, что отдел образования, работая в этом направлении, идет методом проб и ошибок, так как не имеет возможности сравнить результаты диагностических данных и контрольных тестов с обобщенным комплексом показателей на областном и республиканском уровне.

Актуальна проблема подготовки молодых специалистов к работе в условиях реформирования школы. К сожалению, после институтской скамьи к нам приходят учителя, имеющие слабую методическую подготовку и весьма смутные представления о технологиях обучения в современной школе. Вот и приходится отделу образования выделять из скудного бюджета средства, отправляя такого специалиста на переподготовку.

Повышением уровня методической подготовки молодого учителя занимаются практически только школы и отделы образования, ИПК устранились от решения данной проблемы.

Вопросов, к сожалению, больше, чем ответов. Надеюсь, что Министерство образования на большинство из них будут даны ответы и прогрессивные по сути и содержанию нововведения будут подкреплены соответствующим пакетом нормативно-директивных документов и учебно-методических комплексов, а учителя получат конкретные ориентиры в обучении и воспитании школьников.

Дэбаты пра пяцідзёнку,
альбо Што рабіць з суботай?

На гэтай нарадзе брастаўчанам давялося нялёгка, бо яны апынуліся ў ролі адказчыкаў. Да іх, як да эксперыментатараў, звяртаўся кожны яе ўдзельнік у надзеі атрымаць задавальняючы адказ на сваё пытанне. Сёння ўжо не абмяркоўваецца мэтазгоднасць пераходу сярэдніх навучальных устаноў на пяцідзённы вучэбны тыдзень, бо гэтае пажаданне Прэзідэнта нашай краіны, выкліканае турботай аб здароўі школьнікаў, трэба выконваць. Задача ж настаўнікаў і кіруючых органаў сістэмы адукацыі – зрабіць усё залежнае ад іх, каб з пераходам на новы расклад работы школы вучэбная нагрузка сапраўды зменшылася, вучні змаглі рэальна адпачыць ад заняткаў у суботу, прытым маючы магчымасць заняцца карысналюбімай справай у гэты дзень.

Вопыт у брастаўчан па рабоце ў новым пяцідзённым рэжыме – невялікі і, як заўважыў адзін выступоўца, нялёгкі, аднак ведаць яго неабходна – каб пазбегнуць паўтору памылак. Гэтаму знаёмству, а таксама абмеркаванню шэрагу іншых пытанняў і прысвячалася работа першай секцыі пад назвай "Нарматыўнае і вучэбна-метадычнае забеспячэнне вучэбнага працэсу", кіраваў якой А.І. Жук, першы намеснік Міністра адукацыі. Трэба зазначыць, што ўдзельнікі нарады падзяляліся на дзве групы, аднак кожная па чарзе меркавала над пытаннямі, вынесенымі для работы першай секцыі.

На Рэспубліканскай нарадзе загадчыкі аддзелаў адукацыі атрымалі пакет дакументаў з самым чаканым – зменены вучэбным планам. Яны выказалі шкадаванне, што не мелі магчымасці загадзя азнаёміцца з планам, бо, напэўна, пры яго ўважлівым вывучэнні ўзнікнуць пытанні, якія патрабавалі б каментару з боку Міністэрства адукацыі. Выказвалася прапанова на далейшае – шырэй выкарыстоўваць камп'ютэрныя магчымасці і дасылаць інфармацыю па электроннай пошце, тады абмеркаванне будзе мець больш канструктыўны характар.

Як усялякае новаўвядзенне, якое патрабуе адмовы ад звычак, пяцідзёнка выклікала пэўнае процістаянне ў школьнай грамадскасці. Каб яго зняць, трэба разабрацца з усімі незразумелымі акалічнасцямі. Тых, хто пажадаў выказацца, было дастаткова, некаторыя ўзнятыя праблемы паўтараліся ў групах. Выдатна, што многія з іх адразу былі патлумачаны намеснікам Міністра адукацыі. Што турбавала ўдзельнікаў нарады?

Па колькі ўрокаў на дні будзе ў школьнікаў? Адказ на яго знаходзіцца ў новым вучэбным плане, дзе пазначана, што вучэбная тыднёвая нагрузка ў базавай школе складзе 30 вучэбных гадзін, з чаго вынікае – па 6 урокаў на дзень максімальна. Заняткі па школьным кампаненце прапаноўваецца праводзіць у шосты працоўны дзень.

Што рабіць з суботай? Сельскія школы могуць пайсці па шляху сваіх калег з Баранавічаў. Там у гэты дзень настаўнікі вядуць актыўную работу з таленавітымі дзецьмі, астатнія ж вучні бавяць час на спартыўных пляцоўках і ў самых розных гуртках. Гараджане прапанавалі зрабіць суботу міжведамаснай, калі б і ўстановы спорту, культуры, аховы здароўя выказвалі клопат аб дзецях. Многія ўдзельнікі нарады схіляліся да таго, каб школу вызваліць ад павіннасці шостага працоўнага дня, дазволіць самім дзецям сумесна з іх бацькамі вырашаць, чаму прысвяціць свой законны дзень адпачынку. Іх непакоіць тое, што наведванне дзецьмі школы ў суботу будзе пільна адсочвацца яшчэ адной камісіяй, і ў выпадку, калі ахвотнікаў прыходзіць у гэты дзень у школу акажацца мала, настаўнікі і кіраўніцтва панясуць пакаранне. Баяцца павелічэння праваапарушэнняў у выхадныя дні, на думку педагогаў, не трэба, бо асноўныя злачынствы якраз здараюцца ў будні дні, калі большасць людзей занята працай. Бацькам, якія ўжо надта аддаліліся ад сваіх дзяцей, таксама будзе карысна правесці суботу разам са сваімі нашчадкамі, бо нядзеля ўсё роўна занята вучнямі падрыхтоўкай да ўрокаў на наступны тыдзень.

Ці не пяройдзе "недагрузка" ўрочная на перагрузку дамашніх заданняў? Заданні для самастойнага выканання і зараз выклікаюць неспакой. Апытанне сярод вучняў паказала, што на выкананне дамашняга задання траціцца да пяці (!) гадзін, а з некаторымі заданнямі без дапамогі дарослых дзіця ўвогуле не можа справіцца. Па гэтай праблеме А.І. Жук выказаўся, што, напэўна, Міністэрству адукацыі давядзецца выдаць распараджэнне аб жорсткім аб'ёме заданняў на дом, аб пакаранні настаўніка за невыкананне нормаў, выпускнікоў жа ўвогуле пазбавіць ад практыкуемых зараз заданняў па напісанні рэфератаў.

Колькі хвілін будзе займаць урок? Некаторым настаўнікам-эксперыментатарам даводзілася спраўляцца за 40 хвілін урока толькі таму, што яны працавалі па старым вучэбным плане. Пры новым плане за ўрокам па-ранейшаму захаваецца 45 хвілін, і перапынак застанецца такім жа, як і дагэтуль.

Што здарыцца з настаўніцкім метадычным днём і ці не выкліча пяцідзёнка яшчэ адну хвалю звальнення настаўнікаў? Зноў-такі з вопыту брастаўчан – іх настаўнікі не пазбавіліся свайго метадычнага дня. Што тычыцца звальненняў, дык яны і сапраўды могуць быць, таму (прапанова ад дырэктара Баранавіцкай экалагічнай гімназіі, прэзідэнта беларускай асацыяцыі дырэктараў школ У.М.Разумовіча) незанятых настаўнікаў варта перакваліфікаваць у вызваленых класных кіраўнікоў. Аляксандар Іванавіч Жук на тое заўважыў, што прапанова такая ўжо знаходзіцца ў Савеце Міністраў, і, мажліва, пры станоўчым яе разглядзе ў школах на самай справе з'явяцца вызваленыя класныя кіраўнікі.

А.Дз.Гарачава, намеснік начальніка Гродзенскага абласнога упраўлення адукацыі, у сваім цікавым выступленні закранула праблему падрыхтаванасці нашага настаўніка да работы па-новаму. Школьныя работнікі з неахвотай адмаўляюцца ад сваіх звыклых, малаэфектыўных прыёмаў работы, адсюль і тая перагрузка (як урочная, так і дамашняя), а як вынік – нізкая якасць ведаў вучняў. Ліквідаваць усё гэта магчыма пры аптымізацыі і інтэнсіфікацыі вучэбнай дзейнасці. Чым зараз якраз і заняты гродзенскія педагогі. Падрыхтоўкай настаўнікаў да новых умоў работы сёння займаюцца Акадэмія паслядыпломнай адукацыі, абласныя інстытуты настаўнікаў, заўважыў намеснік міністра. Ён згодны з Аленай Дзееўнай у тым, што многія праблемы хаваюцца ў непрафесіяналізме настаўніка. Дырэктарам школ і іх намеснікам трэба звярнуць увагу на тое, што настаўнік робіць за 45 хвілін урока, больш укараняць у практыку эфектыўныя методыкі навучання.

Скразной, балючай тэмай на нарадзе гучала праблема фінансавання ўстаноў адукацыі, здавалася, што яна зацьміла усе астатнія і перашкаджала думаць аб нечым іншым. Загадчыкі аддзелаў адукацыі падлічвалі – якія дадатковыя матэрыяльныя выдаткі ўзнікнуць з пераходам на новы працоўны рэжым, наколькі яны атрымаюць менш грошай з бюджэту. Міністэрства адукацыі прапаноўвае ўстановам адукацыі самастойна навучыцца здабываць сродкі на патрэбы школ, рэзервы ў іх для гэтага, як выказаўся Аляксандр Іванавіч, агромністыя. Так, ужо ёсць вопыт навучання дзяцей пэўным відам дзейнасці за бацькоўскія грошы; у вячэрні і начны час памяшканне школы можна здаваць у арэнду, ствараць папячыцельныя саветы пры школах, таксама больш эканоміць: лічыць цяпло, святло і г. д. Міністэрсва адукацыі, са свайго боку, як мага хутчэй паклапоціцца аб урэгуляванні нарматыўнай і прававой базы – базы, якая б толькі садзейнічала школе ў заробку грошай.

Акрамя пытанняў па пераходу на пяцідзённы вучэбны тыдзень, кіраўнікі аддзелаў адукацыі выказваліся па актуальным на сёння пытанні – выпускных экзаменах. Іх скарачэнне ўсё ж выклікала незадавальненне. Так, У.М.Разумовіч заўважыў, што экзамен па беларускай літаратуры лепш вярнуць, а таксама ўвесці экзамен па замежнай мове, які патрабуецца сёння пры паступленні ў многія ВНУ. Прагучала меркаванне аб тым, што школьныя іспыты ўвогуле не патрэбны, бо яны ў большасці сваёй пацвярджаюць гадавыя адзнакі, ВНУ ж на іх не звяртаюць асаблівай увагі, бо прытрымліваюцца сваіх патрабаванняў. А.І.Жук заўважыў, што школьныя выпускныя экзамены самі сябе зжываюць, ім на змену ўжо прыходзіць тэсціраванне, якое заваёўвае сваю папулярнасць сярод выпускнікоў школ, і яго вынікі задавальняюць ВНУ.

Пасля завяршэння работы секцыі ўдзельнікі нарады выказалі пажаданне – вопыт брастаўчан-эксперыментатараў давесці да ведама ўсіх настаўнікаў краіны, абагульніўшы яго ў асобным выданні. Таксама варта працягваць тлумачальную работу па пераходу на новы рэжым работы праз СМІ.

Святлана КІРСАНАВА.

Як адкрытая для выхавання сацыяльная сістэма

Пра змест і метады арганізацыі выхаваўчай і фізкультурна-аздараўленчай работы ў сучасных умовах пераходу агульнаадукацыйнай школы на пяцідзённы вучэбны тыдзень вялася сур'ёзная размова на другой секцыі нарады, кіраўнікамі якой былі намеснік Міністра адукацыі Т.М.Кавалёва, начальнік Галоўнага упраўлення сацыяльнай і выхаваўчай работы Г.А.Бутрым, дырэктар "Навукова-метадычнай установы "Нацыянальны інстытут адукацыі" У.В.Пархоменка, прарэктар Акадэміі паслядыпломнай адукацыі У.Т.Кабуш, дырэктар дэпартамента па справах моладзі А.У.Нахаенка.

З самага пачатку кіраўнікі секцыі прапанавалі прыкладную праблематыку пытанняў для абмеркавання.

Па-першае, ці працуюць на практыцы створаныя Міністэрствам адукацыі сумесна з Нацыянальным інстытутам адукацыі Канцэпцыя і Праграма выхавання дзяцей і моладзі, як увасабляецца ў жыццядзейнасць школ і іншых навучальна-выхаваўчых устаноў закладзеная ў гэтых дакументах ідэалогія выхавання?

Па-другое, ператварэнне школы ў адкрытую сацыяльную сістэму патрабуе наладжвання яе цеснага супрацоўніцтва са шматлікімі грамадскімі арганізацыямі і дзяржаўнымі ўстановамі. Якім чынам больш эфектыўна наладзіць такое ўзаемадзеянне?

Балючае пытанне – кадравы патэнцыял педагогаў-выхавальнікаў, сацыяльных педагогаў, псіхолагаў, арганізатараў выхавання дзяцей, кіраўнікоў дзіцячых і маладзёжных арганізацый, іх прафесійны ўзровень і гатоўнасць у сучасных няпростых сацыяльна-эканамічных умовах вырашаць пастаўленыя перад імі дзяржаўныя пытанні.

І апошняе – кіраванне сістэмай выхавання. Якія нарматыўныя акты і законы у нас сёння працуюць, а якія яшчэ патрабуюць распрацоўкі і ўдасканалення? Неабходнасць вызначэння больш дакладных нарматываў і крытэрыяў ацэнкі эфектыўнасці выхаваўчай работы як на ўзроўні раённага аддзела адукацыі, абласнога упраўлення, так і ў кожнай асобнай школе.

Па агульных выказваннях удзельнікаў дыскусіі, дзеючая Канцэпцыя і Праграма выхавання дзяцей і моладзі станоўча ўплываюць на арганізацыю выхавання, паспрыялі стварэнню на месцах рэгіянальных праграм, якія ўлічваюць асаблівасці сацыяльна-эканамічных і культурных умоў і традыцый кожнага асобнага раёна, вобласці. Ужо назапашваецца цікавы, адметны вопыт работы розных школ, раёнаў па рэалізацыі гэтых праграм. Так, у Бераставіцкім раёне практыкуюцца творчыя справаздачы педагогаў-выхавальнікаў, дзейнічаюць апякунскія і каардынацыйныя саветы пры школах, наладжваецца цеснае супрацоўніцтва педагогаў з сем'ямі вучняў, бацькі далучаюцца да спраў школы і становяцца саюзнікам педагогаў у выхаванні дзяцей. І ў гэтай справе – вялікія намаганні класных кіраўнікоў. Яны сумесна з сацыяльнымі педагогамі, псіхолагамі бяруць на ўлік кожную праблемную сям'ю. Даўно наспела неабходнасць падтрымаць матэрыяльна іх няпростую працу. І не толькі матэрыяльна. Намаганні педагогаў-выхавальнікаў, кіраўніцтва школы ў напрамку індывідуальнай работы з кожнай асобнай праблемнай сям'ёй абмяжоўваюцца недасканаласцю заканадаўчай базы.

Неабходна заканадаўчая ініцыятыва, у якой была б вызначана мера адказнасці бацькоў за выхаванне дзяцей. Новы закон аб адукацыі гэтую праблему не зняў. Цяпер распрацоўваецца праект закона "Аб асновах прафілактыкі дзіцячай беспрытульнасці", у якім гэтае пытанне знойдзе сваё вырашэнне.

Класным кіраўніком можа быць педагог, які мае здольнасці да выхаваўчай працы з дзецьмі, чалавек з асаблівым талентам, прызваннем. Прагучала і такая думка: а ці не ўвесці ў ВНУ спецыяльнасць "Класны кіраўнік"?

Ужо ўводзіцца 4-гадзінная аплата працы класнага кіраўніка. Практыка пакажа ўсе перавагі гэтага новаўвядзення. Аднак эканамічная сітуацыя краіны не дае магчымасці ўключыць у штатны расклад пасаду вызваленага класнага кіраўніка. Прапануецца арганізаваць працу класнага кіраўніка па паралелі, з дадатковай аплатай у межах дазволенага. Міністэрства адукацыі будзе працаваць над удасканаленнем Палажэння аб класным кіраўніку.

Педагогаў хвалюе дзяржаўная палітыка ўмацавання і падтрымкі сям'і, калі на мнагадзетную сям'ю, дзе часам маці пазбаўляюць правоў на выхаванне сваіх дзяцей з-за п'янства і нядбайных да іх адносін, дзяржава выдзяляе вялікія сродкі, дык звычайная, нармальная сям'я не мае магчымасці выхаваць, вырасціць, прыстойна апрануць, забяспечыць сваіх дваіх дзяцей, не атрымліваючы дапамогі.

Паўстаўкі сацыяльнага педагога, псіхолага, арганізатара, што дзейнічаюць сёння ў базавай школе, наўрад ці здымуць усе сённяшнія праблемы выхавання ў сельскай мясцовасці. Калі нельга ўвесці поўныя стаўкі – варта даць школе магчымасць самой вырашаць, якія спецыялісты ім больш патрэбны зараз, а ад якіх можна часова ўстрымацца.

А вось у Смаргонскім раёне ўзялі ініцыятыву ў свае рукі і аб'ядналі ўсіх паўставачнікаў у адзіны сацыяльна-педагагічны комплекс, што дазволіла сканцэнтраваць сілы такіх спецыялістаў, як псіхолагі, сацыяльныя педагогі, і мэтанкіравана арганізаваць дзейнасць гэтай службы на карысць усіх школ.

Пералік функцый, якія выконвае школа, настолькі вялікі, што, мабыць, хутка пытанні адукацыі пяройдуць на другі план. А чаму сям'ёй і сацыяльнай абаронай дзяцей не займаюцца ў поўнай меры, як таго патрабуе час, сацыяльныя органы дзяржавы, дзе падзеліся саветы садзейнічання сям'і і школе на прадпрыемствах , – з трывогай задаюць пытанні ўдзельнікі размовы.

Тое, што апошнім часам у кожным раёне, вобласці створаны сацыяльна-псіхалагічныя, сацыяльна-педагагічныя цэнтры, дзіцячыя прытулкі, паспрыяла больш прафесійнай рабоце з праблемнымі сем'ямі, з цяжкімі дзецьмі. Успомнім, як няпроста падобныя ўстановы арганізоўваліся, як укамплектоўваліся іх штаты. А цяпер 10-працэнтнае скарачэнне літаральна парушае ўсю гэтую структуру, такую неабходную сёння як для сістэмы адукацыі, так і для ўсяго грамадства. Тым больш, што ўжо напрацаваны цікавы вопыт па дыягностыцы, прафілактыцы, педагагічнай асвеце бацькоў, урэшце, па рабоце з прыёмнай сям'ёй і праблемнымі дзецьмі.

Скарачэнне штатнага раскладу прымусіла многіх кіраўнікоў пайсці на працэс аб'яднання некаторых структур, стварэнне новых тыпаў навучальна-выхаваўчых устаноў.

Важна сёння захаваць структуру і, па магчымасці, кадры пазашкольных устаноў. Як прагучала ў прапанове аднаго з удзельнікаў размовы, у сувязі з пераходам на пяцідзённы вучэбны тыдзень важна скарэкціраваць і саму дзейнасць гэтых устаноў у выхадныя дні.

Свабодны ад навучання шосты дзень – аб'ектыўнае патрабаванне ўрада, і яго трэба арганізоўваць, канцэнтруючы ўвагу педагогаў на фізкультурна-аздараўленчай, культурнай рабоце з дзецьмі.

Але ці ж не здарыцца так, што зноў тыя, хто правярае гэтую працу, будуць ацэньваць яе якасць па колькасці прысутных у школе дзяцей?

Патрэбны новыя, больш гнуткія крытэрыі ацэнкі якасці выхаваўчай работы. Варта даць свабоду кіраўніку навучальнай установы ў вырашэнні мэтазгоднасці арганізацыі той ці іншай дзейнасці.

Нарматыўная база па асобных кірунках педагагічнай працы таксама патрабуе дапрацоўкі і ўдасканалення.

На думку доктара педагагічных навук У.Т.Кабуша, фізкультурна-аздараўленчыя і выхаваўчыя мерапрыемствы не будуць эфектыўнымі, калі ў школу не будзе вернуты сапраўдны сэнс выхавання. Яго аснова – духоўныя і маральныя каштоўнасці, якія фарміруюцца ў штодзённых узаемаадносінах вучня з настаўнікам, аднагодкам, бацькамі, ва ўзаемадзеянні педагогаў з сем'ямі, соцыумам. Працэс выхавання павінен ладзіцца зыходзячы з патрэб вучня, яго магчымасцей і здольнасцей. Кожны настаўнік перш-наперш павінен быць выхавальнікам, здольным уздзейнічаць на свайго падапечнага не толькі словам, справай, але і сваёй прысутнасцю...

Кіраўнікі секцыі стараліся адказаць на ўсе пытанні ўдзельнікаў, прапанавалі ім праяўляць ініцыятыву ў арганізацыі асобных напрамкаў выхаваўчай работы з дзецьмі. Шукаліся адказы і ў дыскусіі саміх удзельнікаў нарады.

Ірына КУЛІКОЎСКІХ.

Тэлепраграма

ПАНЯДЗЕЛАК, 6 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.40 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15 "Людзі ў цывільным".
10.05 Арсенал.
10.35 Тэлебарометр.
11.00 "Сямейныя вузы".
12.20 "На скрыжаваннях Еўропы".
13.05 Меладрама "Вылет затрымліваецца".
14.20 Да Дня работнікаў радыё, тэлебачання і сувязі. "Творцы". Памяці рэжысёра В. Карпілава.
15.20 "Жулі Леско".
17.00 "Людзі ў цывільным".
18.25 Зона Ікс.
18.35 Маст. фільм "Французскі вальс".
20.00 Галоўнае пытанне.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 "Сямейныя вузы".
22.45 Стадыён.
23.10 Планета "АРТ".
0.00 Дэтэктыў "Сведка".

ГРТ

8.00, 11.00 Навіны.
8.15 "Сямейныя вузы".
9.15 Дак. дэтэктыў. "Берлінскае супрацьстаянне. Справа 1956 года".
9.45 Поле цудаў.
10.50 Бібліяманія.
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.25 "Сямейныя вузы".
18.20 Камедыя "Максім Перапіліца".
20.00 Час.
20.35 "Руская рулетка".
21.35 Прэм'ера. "Колер вайны". Дак. фільм. 1-я серыя.
22.15 Начны "Час".
22.35 "На футболе" з В. Гусевым.
23.05 Начная змена.

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.10 Дак. фільм "Даўным-даўно. Гісторыя "Зорных войн".
9.10 Прэм'ера. "Граміла". Маст. фільм.
10.20 Фільм "Гісторыя Одры Хепберн".
16.20 Вострасюжэтны фільм "Асцярожна. Чырвоная ртуць".
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Мясцовы час. Весткі - Масква.
19.55 Дэтэктыў "Тры дні па-за законам".
22.00 Весткі - Падрабязнасці.
22.20 Мясцовы час. Весткі - Масква.
22.30 Фільм "Першы мільён".

КУЛЬТУРА

9.15 Магія кіно.
9.40 "Нацыст, які пакаяўся". Дак фільм.
10.45 Тым часам.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Самы маленькі гном".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 "Цесныя вароты".
12.20 "Экалогія літаратуры".
13.15 "Урокі рускай".
13.30 "Закон пустыні". Серыял.
14.30 Alma Mater.
15.10 Мультфільм.
15.25 "За сямю пячаткамі".
16.00 "Цытаты з жыцця".
16.30 "Нацыст, які пакаяўся". Дак. фільм.
17.50 "Мой Эрмітаж".
18.15 "Сцэнаграма".
18.45 "Гадзіна музыкі".
19.50 Л. Талстой. "Ганна Карэніна". Фільм-спектакль МХАТ імя М. Горкага.
22.30 Джэм-5.
23.25 "Начны палёт".

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.50 Шоу А. Сцепаненка.
9.25 Камедыя "Ты - мне, я - табе". 11.20 "Семнаццаць імгненняў вясны". 6-я серыя.
13.20 "Прынцып "Даміно".
15.30 "Крымінальная Расія".
16.10 "Версіі палкоўніка Зорына". 1-я серыя.
18.00 "Сёння" з Т. Мітковай.
18.40 Камедыя "Дурман кахання".
21.00 "Сёння" з Т. Мітковай.
21.40 "Хуткая дапамога".
23.50 Гардон.

СТБ

6.00 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
6.30 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты".
7.00 "168 гадзін Мінска".
8.00 Камедыя "Супермозг".
10.30 Навіны сусветнай шоу-індустрыі.
11.00 "Дэфід Коперфілд - майстар ілюзіі". Дак. фільм.
12.00, 16.00, 19.00, 22.40 "24 гадзіны".
12.15 "Добра паскардзіцца".
12.20 "Віртуальны свет".
12.30 "Арт-экспрэс".
12.45 "міжнародныя спартыўныя навіны".
13.05 "Граніца. Таежны раман".
14.10 Камедыя "Танцпляцоўка".
16.15 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты".
16.30 "Шалёны Джэк - пірат", "Свет Бобі".
17.30 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
18.00 "Пакуль гарыць свечка...".
18.30 "СТБ-спорт".
18.50 "Тэма дня".
19.15 "Добры вечар, малы...".
19.30 Фільм жахаў "Кракадзіл".
21.35 "Лэдзі Бос".
22.55 Футбольны кур'ер.
23.30 Начны музканал.
0.35 "Этыкет".
0.40 "Арт-экспрэс".
0.55 "Віртуальны свет".
1.05 Навіны СНД.
1.20 Музыка на СТБ.

АЎТОРАК, 7 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.35 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15 "Людзі ў цывільным".
10.05 Стадыён.
10.35 "Прыгоды Шэрлі Холмс".
11.00 "Сямейныя вузы".
12.20 Добры дзень, Беларусь!
13.00 Маст. фільм "Ваш спецыяльны карэспандэнт".
14.30 Да Дня работнікаў радыё, тэлебачання і сувязі. "Мая прафесія - маё жыццё".
15.20 "Маленькія хітруны".
15.45 "Прыгоды Шэрлі Холмс".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5х5".
17.00 "Людзі ў цывільным".
18.25 Зона Ікс.
18.35 Саюзнае веча.
18.55 "Адчайныя пошукі сям'і". Маст. фільм.
20.25 "Музеум". Выданні Францыска Скарыны.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 "Сямейныя вузы".
22.45 Спорт-кур'ер.
22.55 Камедыя "Міжземнае мора".

ГРТ

8.00, 11.00 Навіны.
8.15 "Сямейныя вузы".
9.10 "З лёгкай парай!".
9.40 "Руская рулетка".
10.40 "Ералаш".
10.50 Бібліяманія.
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.30 "Сямейныя вузы".
18.35 Маст. фільм "Асабліва важнае заданне". 1-я серыя.
20.00 Час.
20.35 "Слабае звяно".
21.35 "Колер вайны". 2-я серыя.
22.15 Начны "Час".
22.35 Дзень радыё. Святочная праграма.

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.10 Дак. фільм "Міфалогія "Зорных войнаў".
9.10 "Граміла". Маст. фільм.
10.20 Фільм "Гісторыя Одры Хепберн".
16.20 Маст. фільм "Адзін шанц з тысячы".
17.50 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Мясцовы час. Весткі - Масква.
19.55 Маст. фільм "Майстэрства вайны".
22.00 Весткі - Падрабязнасці.
22.20 Мясцовы час. Весткі - Масква.
22.30 Святочны канцэрт, прысвечаны Дню Перамогі.

КУЛЬТУРА

9.15 Графаман.
9.40 "Дэшыфроўшчыкі". Дак. фільм.
10.45 "Сферы".
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Самы маленькі гном".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 "Работа, якая завецца - сачыненне".
12.20 "Новая тэатральная гасцінная".
13.15 "Урокі рускай".
13.30 "Закон пустыні".
14.30 Ток-шоу "Наўздагад".
15.10 "Горас і Ціна". Тэлесерыял.
15.35 Мультфільмы.
16.05 "Расійскі кур'эр".
16.30 "Дэшыфроўшчыкі". Дак. фільм.
17.50 "Палацавыя тайны".
18.15 "Тайны рускай зброі". "Т-34: легенды і міфы".
18.45 "Партытуры не гараць".
19.10 А. Шнітке. "Рэвізская казка".
19.35 "Казкі... Казкі... Казкі старога Арбата". Маст. фільм.
21.20 Дакументальны экран.
22.00 Зноў пласцінка спявае.
22.20 "Больш, чым каханне". "Л. Д. М. і Аляксандр Блок". Частка 1-я.
23.25 "Начны палёт".

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.55 Вострасюжэтны фільм "Выратавальнікі. Крытычная маса". 1-я серыя.
9.25 Дэтэктыў "Горад прыняў".
11.20 "Семнаццаць імгненняў вясны". 7-я серыя.
13.20 "Прынцып "Даміно".
14.40 Смачныя гісторыі.
15.30 "Крымінальная Расія".
16.10 "Версіі палкоўніка Зорына". 2-я серыя.
18.00, 21.00 "Сёння" з Т. Мітковай.
18.40 Баявік "Крутыя".
21.40 "Хуткая дапамога".
23.50 Гардон.

СТБ

14.05 "Віртуальны свет".
14.15 "Тэма дня".
14.25 "СТБ-спорт".
14.45 Навіны СНД.
15.00 "24 гадзіны".
15.15 "Прафесія, якую ты выбіраеш".
15.25 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты".
15.50 "Твар новага стагоддзя".
16.00 "Інспектар Гаджэт", "Шалёны Джэк-пірат", "Свет Бобі".
17.30 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
18.00 "Добры дзень, доктар!".
18.15 "Партрэт у інтэр'еры".
18.35 "СТБ-спорт".
18.50 "Тэма дня".
19.00 "24 гадзіны".
19.15 "Добры вечар, малы...".
19.30 Трылер "Нічога не кажы".
21.35 "Лэдзі Бос".
22.40 "24 гадзіны".
22.55 Трылер "Двайная страхоўка".
1.00 "Арт-экспрэс".
1.20 "Віртуальны свет".
1.30 Музыка на СТБ.

СЕРАДА, 8 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 00.05 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15 "Людзі ў цывільным".
10.00 Здароўе.
10.25 "Прыгоды Шэрлі Холмс".
10.45 Маст. фільм "Машачка".
12.20 Добры дзень, Беларусь!
13.05 А. Макаёнак. "Трыбунал". Спектакль Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы.
14.30 "Час мясцовы".
15.20 "Маленькія хітруны".
15.45 "Прыгоды Шэрлі Холмс".
16.10 "Пяць цудаў".
16.20 "5х5".
17.00 "Людзі ў цывільным".
18.25 Зона Ікс.
18.35 "Масква-Мінск".
18.45 Драма "Быў месяц май".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 Урачыстае пасяджэнне і канцэрт, прысвечаныя Дню Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.
23.55 Спорт-кур'ер.
0.25 "Сустрэча ў Траецкім".

ГРТ

8.00 Навіны.
8.15 "Сямейныя вузы".
9.15 Смехапанарама Я. Петрасяна.
9.45 "Слабае звяно".
10.50 Бібліяманія.
16.00 Вялікае мыццё.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.30 "Сямейныя вузы".
18.35 "Асабліва важнае заданне". 2-я серыя.
20.00 Час.
20.35 Поле цудаў. Святочны выпуск.
21.40 "Колер вайны". 3-я серыя.
22.20 Начны "Час".
22.40 Кубак УЕФА. Фінал "Фейенаорд" (Ратэрдам)-"Барусія" (Дортмунд).
0.45 Прыгодніцкі фільм "Атрад".

РАСІЯ

7.00, 8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
7.10 Дзяжурная часць.
7.15 Масква-Мінск.
7.30 Дарожны патруль.
7.40 Экспертыза РТР.
8.10 Дак. фільм "Ад "Зорных войн" да "Зорных войн".
9.10 "Граміла". Маст. фільм.
10.20 Маст. фільм "Гісторыя Одры Хепберн".
16.20 Футбол. Чэмпіянат Расіі. "Крылы Саветаў" (Самара)-"Лакаматыў" (Масква).
18.00 "Камісар Рэкс".
18.50 Добрай ночы, малышы!
19.35 Мясцовы час. Весткі - Масква.
19.55 Святочны канцэрт Алега Газманава.
22.05 Вострасюжэтны фільм "Ход у адказ".
23.50 РТР прадстаўляе Чэмпіянат Расіі па футболу.

КУЛЬТУРА

9.15 Мой цырк.
9.40 "Жыў чалавек". Дак. фільм.
10.45 "Дом акцёра".
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.40 "Самы маленькі гном".
11.50 Разам з Фафалем.
12.05 Чым жыве Расія.
12.20 Дакументальны экран.
13.15 "Урокі рускай".
13.30 "Закон пустыні".
14.30 "Бліскучы Санкт-Пецярбург".
15.10 "Горас і Ціна".
15.35 Мультфільм.
15.45 "Машыны часу".
16.10 "Кветкі часоў акупацыі". Дак. фільм.
17.50 "Францэска да Раміні". Відэафільм.
18.15 "Тайны рускай зброі".
18.40 III Міжнародны фестываль "Крэмль музычны".
19.25 Мультфільм.
19.35 "Яны ішлі за салдатамі". Маст. фільм.
21.30 "Простае майстэрства Філіпа Марло". Фільм 3-ці.
22.20 Памяці Віктара Канецкага. "Ад мастака патрабуецца споведзь".
23.25 "Начны палёт".

НТБ

7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 Сёння.
7.10, 7.35 Раніца на НТБ.
7.55 "Выратавальнікі. Крытычная маса". 2-я серыя.
9.25 Вострасюжэтны фільм "Двойчы народжаны".
11.20 "Семнаццаць імгненняў вясны". 8-я серыя.
13.20 "Прынцып "Даміно".
15.30 "Крымінальная Расія".
16.10 "Версіі палкоўніка Зорына". 3-я серыя.
18.00 "Сёння" з Т. Мітковай.
18.35 Наша кіно.
21.00 "Сёння" з Т. Мітковай.
21.40 "Зусім сакрэтна".
22.40 Вострасюжэтны фільм "Шарамецева-2".
0.35 Расійскі нацыянальны Алімп.

СТБ

6.00 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
6.30 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты".
7.00 "Шалёны Джэк-пірат", "Інспектар Гаджэт".
8.00 "1/52".
8.15 Трылер "Нічога не кажы".
10.15 "Тэма дня".
10.25 Навіны СНД.
10.40 "СТБ-спорт".
10.55 "Снеданне з Лікай".
11.00 "Канал гісторыі".
12.00, 16.10, 19.00, 23.05 "24 гадзіны".
12.15 "Аўтапанарама".
12.30 "Віртуальны свет".
12.40 "Прафесія, якую ты выбіраеш".
12.50 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты".
13.10 "Сакрэтныя матэрыялы".
14.10 Камедыя "Не можа быць!".
16.25 "Вечная музыка. Іграе Аляксей Пятроў".
16.40 "Шалёны Джэк-пірат", "Свет Бобі".
17.30 "Паўэр рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
18.00 "Віртуальны свет".
18.10 "Аўтапанарама".
18.25 "Добра паскардзіцца".
18.35 "СТБ-спорт".
18.50 "Тэма дня".
19.15 "Добры вечар, малы...".
19.30 "Навіны сусветнай шоу-індустрыі".
20.00 Фільм жахаў "Выканаўца жаданняў: зло бессмяротнае".
22.05 "Лэдзі Бос".
23.20 Ваенная драма "Маладыя львы".
3.00 Навіны СНД.
3.15 Музыка на СТБ.

ЧАЦВЕР, 9 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00 Ваенны раман "Чыстае неба".
9.00, 13.00, 15.00, 18.00 Навіны.
9.25 Кінаканцэрт.
10.00 Урачыстае шэсце ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, прысвечанае Дню Перамогі.
11.00 "И только я одна еще верю...". Відэафільм.
11.35 Заключны канцэрт лаўрэатаў V Усеармейскага фестывалю салдацкай песні.
13.20 "Трэці ў пятым радзе". Маст. фільм.
14.30 "Тайны мінскага падполля". Відэафільм. Частка 1-я.
15.25 Маст. фільм "Шлях у "Сатурн".
16.50 "Спадарожнікі "Сатурна". Дак. фільм пра разведчыка А. Казлова.
17.50 "Светлай памяці паўшых у барацьбе супраць фашызму". Хвіліна маўчання.
18.35 "Я хацеў убачыць Беларусь". Відэафільм.
19.00 Дырыжор Барыс Пінчук.
19.15 Маст. фільм "Жывыя і мёртвыя". 1-я серыя.
21.00 Панарама.
22.05 Спорт-кур'ер.
22.20 Маст. фільм "У жніўні 44-га...".

ГРТ

6.00, 14.00 Навіны.
6.10, 8.15, 9.55, 12.50, 15.40, 17.15, 19.30 "Дзень Перамогі". Святочны канал.
6.35 Фільм "Вясна на Одэры".
9.00 Масква. Красная плошча. Ваенны парад, прысвечаны Дню Перамогі.
10.20 "Колер вайны". Парад Перамогі. 1945 год.
10.40 Іграй, гармонік салдацкі!
11.20 Кінаэпапея "Вызваленне". Фільм 1-ы.
13.20 "Маршал Канстанцін Ракасоўскі". Дак. фільм.
14.15 "Вызваленне". Фільм 2-гі.
16.25 Прэм'ера фільма "Першы маршал авіяцыі".
17.00 Вячэрнія навіны.
17.50 "Светлай памяці паўшых у барацьбе супраць фашызму". Хвіліна маўчання.
18.05 Фільм "У бой ідуць адны старыя".
20.00 Час.
20.20 "Песні Перамогі". Святочны канцэрт.
21.00 Масква. Святочны салют у гонар Дня Перамогі. Прамое ўключэнне.
21.05 "Песні Перамогі". Святочны канцэрт (працяг).
22.30 Прыгодніцкі фільм "Чаканне палкоўніка Шалыгіна".
23.50 Баявік "Цягнік".

РАСІЯ

5.20 "У вайны не жаночы твар. Гэта была не я...". Дак. фільм.
5.40 Героіка-прыгодніцкі фільм "Атрад асобліваГА прызначэння".
6.55 Фестываль салдацкай песні.
8.25 Кінаканцэрт.
8.55 Масква. Красная плошча. Ваенны парад, прысвечаны 57-й гадавіне перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг.
9.55 "Крылы над Берлінам. Забытая аперацыя". Дак. фільм.
10.45 Прыгодніцкі фільм "У двух кроках ад "Рая".
12.05 "Зброя Расіі: невядомыя ўнукі Калашнікава". Дак. фільм.
13.00 Весткі.
13.20 Канцэрт "Памяць сэрца".
13.30 Маст. фільм "Каханне зямное".
15.05 Маст. фільм "Лёс".
17.50 "Светлай памяці паўшых у барацьбе супраць фашызму". Хвіліна маўчання.
18.05 Канцэрт, прысвечаны Дню Перамогі. Прамая трансляцыя з Краснай плошчы.
19.50 Прыгодніцкі фільм "Белае сонца пустыні".
21.15 Фільм "Бацька салдата".
22.45 Прыгодніцкі фільм "Выпадак у квадраце 36-80".

КУЛЬТУРА

9.10 "Сюжэт на памяць".
9.25 "Дзікія жывёлы".
9.50 "Раніца без адзнак". Маст. фільм.
11.00 "Адкрыты эфір". Дак. фільм.
11.20 Малыя музеі Санкт-Пецярбурга.
11.45 "Генерал Дэла Раверэ". Маст. фільм.
12.50 "Сюжэт на памяць".
13.05 Кінаканцэрт.
13.30, 21.30 Навіны культуры.
13.45 А. Салжаніцын. "Выпадак на станцыі Качатоўка". Монаспектакль у выкананні А. Філіпенкі.
14.30 "Гістарычныя канцэрты". К. Шульжэнка.
15.00 "Чарнаморскі дэсант". Дак. серыял.
15.40 Смеханастальгія.
16.10 "Эпізоды".
16.50 "Рамантыка раманса".
17.35 "Сюжэт на памяць".
17.50 "Светлай памяці паўшых у барацьбе супраць фашызму". Хвіліна маўчання.
18.05 "Салдатам Вялікай вайны прысвячаецца...". Кінаканцэрт.
18.30 "Тайны рускай зброі".
18.55 "Сюжэт на памяць".
19.10 "На сямі вятрах". Маст. фільм.
20.50 "Камера-абскура".
21.50 "Парад планет". Маст. фільм.
23.25 "Вечары з Аляксандрам Гараднiцкім". Перадача 1-я.

НТБ

7.00, 9.00, 13.00 "Сёння". Спецвыпуск.
7.15 Муз. праграма "Майская раніца".
7.30 Кінакамедыя "Нябесны ціхаход".
9.20 Парад на Краснай Плошчы. Прамое ўключэнне.
9.40 Фільм "Добраахвотнікі".
11.30 "Семнаццаць імгненняў вясны". 9-я серыя.
13.25 Фільм "Падзенне Берліна".
16.05 Маст. фільм "У шэсць гадзін вечара пасля вайны".
17.50 "Светлай памяці паўшых у барацьбе супраць фашызму". Хвіліна маўчання.
18.05 "Сёння". Спецвыпуск з Т. Мітковай.
18.45 Фільм "Беларускі вакзал".
20.45 Маст. фільм "Лятучы галандзец".
22.40 Канцэрт К. Арбакайтэ. Поўная версія.

СТБ

6.00 Кінаканцэрт.
7.00 Драма "Тактыка бегу на доўгую дыстанцыю".
8.10 Навіны СНД.
8.25 "СТБ-спорт".
8.40 "Тэма дня".
8.50 Драма "Падранкі".
10.20 "І ўсе спяваюць вершы Булата...".
11.55 Прэм'ера на канале: "Доктар Стрэйнджлаў, ці Як я перастаў баяцца і палюбіў атамную бомбу".
13.30 "Віртуальны свет".
13.40 "Радыёкропка".
14.00 "Пакуль гарыць свечка...".
14.30 "Этыкет".
14.35 Фільм "Камандзір шчаслівага "Шчупака".
16.15 Драма "Зладзей".
17.50 "Светлай памяці паўшых у барацьбе супраць фашызму". Хвіліна маўчання.
18.05 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты".
18.25 "Радыёкропка".
18.45 "СТБ-спорт".
19.00 "24 гадзіны".
19.20 Канцэрт, прысвечаны Дню Перамогі. Частка 1-я.
20.05 "Тэма дня".
20.15 Канцэрт, прысвечаны Дню Перамогі. Частка 2-я.
21.00 Драма "Выбар Сафі".
23.25 Меладрама "Мост Ватэрлоа"
1.40 "Віртуальны свет".
1.50 "Аўтапанарама".
2.05 Навіны СНД.
2.20 Музыка на СТБ.

ПЯТНІЦА, 10 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00 Маст. фільм "Аты-баты, ішлі салдаты...".
8.25 "Фронт без імені". Відэафільм.
9.00, 15.00 Навіны.
9.20 Фільм - дзецям. "Па сакрэту ўсяму свету". 1-я і 2-я серыі.
11.20 Канцэрт Юрыя Антонава на "Залатым шлягеры-1999".
12.50 Маст. фільм "Зямля Саннікава".
14.25 "Тайна мінскага падполля". Відэафільм. Частка 2-я.
15.20 "Канец "Сатурна". Маст. фільм.
16.55 "Лёс чалавека". Сям'я Смялоўскіх.
17.20 "Жывыя і мёртвыя". Кінараман. 2-я серыя.
19.00 Футбол. Кубак Беларусі. Паўфінал.
21.00 Панарама.
21.35 Спорт-кур'ер.
21.45 Драма "Снеданне чэмпіёнаў".
23.30 Каралеўскае паляванне.
0.00 Канцэрт Вітаса на "Славянскім базары ў Віцебску-2001".
0.50 Беларуская дваццатка.

ГРТ

5.40 Маст. фільм "Замах на ГОЭЛРО". 1-я серыя.
7.00, 9.10, 19.00 Навіны.
7.10 Маст. фільм "Шчыт і меч". Фільм 1-ы. "Без права быць сабой".
8.40 "Ералаш".
9.10 "Цягнік міласэрнасці".
9.45 "Шчыт і меч". Фільм 2-гі. "Загадана - выжыць..."
11.45 "Флагман. Адмірал Кузняцоў". Дак. фільм.
12.25 "Шчыт і меч". Фільм 3-ці. "Абскарджанню не падлягае".
14.10 "Сярэбраны шар". Уінстан Чэрчыль.
15.10 Прэм'ера дак. фільма "Цёмная ноч".
15.30 "Шчыт і меч". Фільм 4-ы. Апошні рубеж.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.10 "Давай за!". Канцэрт групы "Любэ".
18.25 Баявік "У апошнюю чаргу".
20.00 Час.
20.30 Маст. фільм "Каханне і галубы".
22.30 Маст. фільм "Тунель".

РАСІЯ

5.15 Маст. фільм "Генерал".
6.50 Маст. фільм "Разведчыкі".
8.10 Канцэрт, прысвечаны Дню Перамогі.
9.55 Кінагісторыі Глеба Скарахода.
10.05 Маст. фільм "Чыстае неба".
12.00 "Зброя Расіі, танкі". Дак. фільм.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Музычная камедыя. "Вяселле з пасагам".
15.15 "Надзея Бабкіна і ансамбль "Руская песня". 25 гадоў у коле сяброў". 1-я частка.
17.15 Прэм'ера фільма. "Ехалі два шафёры".
19.25 "Бенефіс Аляксандра Рарзенбаума".
21.40 Маст. фільм "Сляпая злосць".
23.30 Камедыя "Гульня на мільён".

КУЛЬТУРА

9.00 Праграма перадач.
9.10 "Дзікія жывёлы".
9.35 "Вуглы манежа".
10.00 Маст. фільм "Прыгоды маленькага таты".
11.05 Архітэктурная галерэя.
11.20 Мой лёс - эстрада.
11.50 "Генерал Дэла Раверэ". Маст. фільм.
13.00 "Залаты п'едэстал".
13.30, 21.30 Навіны культуры.
13.45 "Лебедзі Няпрадвы". "Падарунак для самага слабага". Мультфільмы.
14.20 Білет у Вялікі...
15.00 Фільмы-лаўрэаты нацыянальнай прэміі "Лаўровая галінка". "Чарнаморскі дэсант". Дак. серыял.
15.40 "Са столі".
16.05 П. Шэфер. "Амадэй". Спектакль МХАТ імя А. П. Чэхава.
18.45 "Тайны рускай зброі". "Права на адзін выстрал".
19.10 "Залатая карэта". Маст. фільм.
20.50 Блеф-клуб.
21.50 "Аповед невядомага чалавека". Маст. фільм.
23.25 "Сустрэча з Аляксандрам Гараднiцкім". Перадача 2-я.

НТБ

6.55 Анонс дня.
7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00 Сёння.
7.15 "Люстэрка, люстэрка". Серыял.
8.00 Захавальнікі дажджавога лесу. Серыял. "Невядомая планета".
9.15 Маст. фільм "Беларускі вакзал".
11.25 "Семнаццаць імгненняў вясны". 10-серыя.
12.50 "Зусім сакрэтна".
13.40 Смачныя гісторыі.
14.00 Свая гульня.
15.25 "Крымінальная Расія". "Жыгулёўскія войны". 1-я серыя.
16.05. "Няўлоўныя мсціўцы". Маст. фільм.
18.40 "Агент нацыянальнай бяспекі". "Клуб Аліса". 1-я частка.
19.40 Баявік "Адзін шанц на дваіх".
22.00 Дэтэктыў "Паляванне на спадчыну".
0.00 Серыял "Зорныя вароты".
0.55 Усе зоркі Чэмпіяната свету па футболу.

СТБ

6.00 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты".
6.30 Музычны канал.
7.00 "Паўэр Рэйнджэрс, ці Магутныя рэйнджэры".
7.30 Мультфільмы.
9.00 Камедыя "Вялікая прагулка".
11.40 "Канал гісторыі": "Тайны пірамід". Дак. фільм.
11.40 "СТБ-спорт".
11.55 "Снеданне з Лікай".
12.00 "24 гадзіны".
12.15 "Віртуальны свет".
12.25 "Тэма дня".
12.35 "Аўтапанарама".
12.50 Мультфільмы.
14.15 Навіны СНД.
14.30 "Твар новага стагоддзя".
14.40 "Прафесія, якую ты выбіраеш".
14.50 "Добро пожаловаться".
15.00 "24 гадзіны".
15.15 "Добры дзень, доктар!".
15.30 "Партрэт у інтэр'еры".
15.45 "Вечная музыка. Іграе Аляксей Пятроў".
16.00 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты". 16.10 Камедыя "Быць ці не быць".
18.35 "СТБ-спорт".
18.50 "Тэма дня".
19.00 "24 гадзіны".
19.15 Дзіцячы экран. "Добры вечар, малыш..."
19.30 Баявік "Шанхайскі сувязны".
21.30 "Аўтапанарама".
21.45 "Віртуальны свет".
21.55 Навіны СНД.
22.10 "Этыкет".
22.15 "24 гадзіны".
22.30 Драма "Каханне Свана".
0.40 Музыка на СТБ.

СУБОТА, 11 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00, 19.00 Навіны.
7.10 Серыял "Сапраўдны мужчына". 1-я серыя.
8.05 Пазнавальны серыял. "Пятае вымярэнне".
8.30 Існасць. Духоўная праграма.
9.15 Індыйскае кіно. "Бог ведае".
12.00 Сад мары.
12.30 Каралеўскае паляванне.
12.55 Здароўе.
13.25 Серыял "Шака Зулу".
14.15 "Музеум". Выданні Францыска Скарыны.
14.30 "Тайны мінскага падполля". Відэафільм. Частка 3-я.
15.20 "Бой пасля Перамогі...". Маст. фільм 1-я серыя.
16.50 Беларуская дваццатка.
17.15 "Пяць цудаў".
17.45 Баскетбол. Чэмпіянат Беларусі. Мужчыны.
18.35 З дакладных крыніц.
19.25 КВЗ. 1/8 фіналу Еўралігі.
21.00 Панарама тыдня.
22.05 Спорт-кур'ер.
22.15 Драма "Дзеці стагоддзя".
0.30 "Адысея". Серыял.

ГРТ

5.35 "Замах на ГОЭЛРО". 2-я серыя.
7.00, 9.00, 14.00 Навіны.
7.10 КОАПП.
7.35 Следства вядзе Калабкоў.
7.55 Слова пастыра. Мітрапаліт Кірыл.
8.10 Іграй, гармонік любы!
8.50 Бібліяманія.
9.10 Смехапанарама Яўгена Петрасяна.
9.45 Смак.
10.05 Выратавальнікі. Экстранны выклік.
10.35 У свеце жывёл.
11.15 Дэтэктыў "Тайны бацькі Даулінга".
12.10 Здароўе.
12.50 "Каб памяталі..." Фёдар Нікіцін.
13.30 Дысней-клуб. "Качыныя гісторыі".
14.10 "Сярэбраны шар". Шарль Дэ Голь.
15.10 Дэтэктыў "Адзін з нас."
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 "Рускія ў Антарктыдзе". Спецрэпартаж.
17.45 "Міхаіл Еўдакімаў і яго сябры".
19.00 "Хто хоча стаць мільянерам?".
20.00 Час.
20.30 Баявік. "Чорная акула".
22.30 Трылер. "Свет у цемры".

РАСІЯ

5.25 Меладрама. "Мерыдыян".
6.45 Дыялогі пра рыбалку.
7.15, 1.25 Прагноз надвор'я.
7.20 Прыгодніцкі серыял. "Уладар звяроў".
8.15 "Ваенная праграма" Аляксандра Сладкова.
8.30 Залаты ключ.
8.50 Здароўе і жыццё.
9.25 Добрай раніцы, Краіна!
10.05 "Сто да аднаго".
10.55 "Навука і тэхніка".
12.05 Камедыйны серыял. "Дружная сямейка".
12.40 "Ха". Маленькія камедыі.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Баявік "Целаахоўнік.
15.00 "Надзея Бабкіна і ансамбль "Руская песня". 2-я частка.
17.00 Мая сям'я.
17.55 Аншлаг.
19.25 Прэм'ера "Гарадок".
20.00 "Зорныя войны". Эпізод 1. "Скрытая пагроза".
22.30 Вострасюжэтны фільм. "Дом спатканняў".
1.25 Чэмпіянат свету па аўтагонках у класе "Формула-1".

КУЛЬТУРА

9.00 Праграма перадач.
9.10 "Дзікія жывёлы". "Палярныя жывёлы".
9.35 Мой цырк.
10.05 "Дзяўчынка і кракадзіл". Маст. фільм.
11.10 Бабуліны рэцэпты.
11.20 ГЭГ.
11.35 1001 повед пра кіно.
11.50 "Што ведала Мэйзі". Маст. фільм.
13.30, 21.30 Навіны культуры.
13.45 Графаман.
14.15 "У порце". Мультфільм.
14.30 "Лаўровая галінка". "Чарнаморскі дэсант". Дак. серыял. Фільм 3-ці.
15.10 "Забойства на вуліцы Лурсін". Тэлеспектакль.
16.30 Прагулкі па Брадвею.
16.55 Спявае Алег Пагудзін.
17.35 "Сферы" з Інакенціем Івановым. 18.15 "Тайны рускай зброі". "Чырвоны імператар".
18.45 "Ілья Мурамец". Мультфільм.
19.00 "Дайце кнігу скаргаў". Маст. фільм.
20.35 "Лінія жыцця". Барыс Пакроўскі.
21.45 Культ кіно. "Час смутку яшчэ не настаў". Маст. фільм.
23.30 "Сустрэча з Аляксандрам Гараднiцкім". Перадача 3-я.

НТБ

6.55 Анос дня.
7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00 Сёння.
7.15 "Люстэрка, люстэрка". Серыял.
7.55 Ох, ужо гэтыя дзеці!
8.20 Без рэцэпта.
9.15 "Агент нацыянальнай бяспекі".
10.20 "Кватэрнае пытанне". Пакой для бабулі.
11.25 "Семнаццаць імгненняў вясны". 11-я серыя.
12.50 "Жонка - вораг чалавека". "Працяг будзе..." з Юліяй Мяньшовай.
13.50 Смачныя гісторыі.
14.00 Свая гульня.
15.25 "Крымінальная Расія". "Жыгулёўскія войны". 2-я серыя.
16.05 "Новыя прыгоды няўлоўных".
18.40 "Агент нацыянальнай бяспекі". "Клуб "Аліса". 2-я частка.
19.45 Дэтэктыў. "Сышчыкі". 1-я серыя.
20.55 Свет кіно.
23.20 "Усё адразу!". Начныя забавы.
23.55 Серыял. "Залатыя вароты". "Ток, Ра".
0.50 Усе зоркі чэмпіяната свету па футболу.

СТБ

5.45 Баявік. "Шанхайскі сувязны".
7.15 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты".
7.30 Мультфільмы.
10.00 "Рамонт".
10.15 "Аўтапанарама".
10.35 "Снеданне з Лікай".
11.00 "Канал гісторыі": "Бітва палкаводцаў. Ватуцін супраць Манштэйна". Дак. фільм.
12.00 "Свет спорту".
12.30 Камедыя "Добра сядзім!".
14.05 "Экзотыка".
14.20 "Відавочца".
15.00 Этыкет.
15.05 "Партрэт у інтэр'еры".
15.20 "Радыёкропка".
15.40 "Разам".
16.00 "Чалавек-павук".
16.50 "Граніца. Таёжны раман". Тэлесерыял.
18.00 "Тры хіты ў "Алькатрасе".
18.30 "Этыкет".
18.35 СТБ-спорт.
18.50 "Пакуль гарыць свечка...".
19.20 Міншчына. Людзі, падзеі, факты.
19.30 "Гадзіна пік".
20.30 Фільм жахаў. "Кашмар у небаскробе".
23.00 "Мутанты Ікс". Тэлесерыял.
0.00 Навіны сусветнай шоу-індустрыі.
0.30 Музыка на СТБ.

НЯДЗЕЛЯ, 12 МАЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00 Навіны.
7.10 Серыял. "Сапраўдны мужчына". 2-я серыя.
8.05 "Аграсвет". 8.30 Арсенал.
9.15 Мультыклуб.
9.40 Маст. фільм. "Пра Чырвоную Шапачку". 1-я і 2-я серыі.
11.55 "Усё нармальна, мама!".
11.35 Тэлевітамін.
13.00 "Адысея". Серыял.
13.50 Гала-канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі на "Славянскім базары ў Віцебску-2001".
14.20 "Тайны мінскага падполля". Відэафільм. Частка 4-я, заключная.
14.45 "І іншыя афіцыйныя асобы".
15.20 Мультфільмы. "Упершыню на арэне". "Цудоўны сад".
15.50 Свет і мы.
16.10 "Бой пасля Перамогі...". Маст. фільм. 2-я серыя.
17.30 Крымінальнае дасье.
18.00 "Сустрэча ў Траецкім" з Аляксандрам Дамарацкім.
18.25 "Час мясцовы".
18.55 Планета "АРТ".
19.25 Тэлебарометр.
19.45 Энцыклапедыя беларускага спорту. Мастацкая гімнастыка.
20.00 Панарама аналітычная.
20.40 Спорт-кур'ер.
20.50 Камедыя. "Утаймавальніца тыграў".
22.30 Новая калекцыя. "У чаканні Канскага фестывалю".
23.00 Серыял "Жулі Леско".
0.35 Дак. серыял "Утаймавальнік духаў". 1-я серыя.

ГРТ

5.35 "Замах на ГОЭЛРО". 3-я серыя.
7.00, 9.00, 14.00 Навіны Расіі.
7.10 Служу Расіі!
7.40 Дысней-клуб. "Цімон і Пумба". 8.05 Ранішняя зорка.
8.50 Бібліяманія.
9.10 "Бесталковыя нататкі" з Дзм. Крыловым.
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 "Самі з вусамі".
10.40 Клуб падарожнікаў.
11.20 Дэтэктыў. "Тайны бацькі Даулінга".
12.15 Прэм'ера. "Вялікія бацькі". Маршал Жукаў.
12.45 Разумніцы і разумнікі.
13.15 Скарбы Крамля.
13.30 Дысней-клуб "Мікі Маўс і яго сябры".
14.10 "Сярэбраны шар". Франклін Рузвельт.
15.05 Футбол. Кубак Расіі. Фінал "Зеніт" (Санкт-Пецярбург)-"ЦСКА". Трансляцыя з Масквы.
17.00 Вячэрнія навіны.
17.20 "Тайны чорных скрынак". Спецрэпартаж.
17.40 "Жарт за жартам".
18.20 Фільм. "Выратаваць радавога Раяна". 21.30 Часы.
22.45 Трылер. "Тэлесетка".

РАСІЯ

5.20 Маст. фільм "Коннік без галавы".
6.55 "Астэрыкс у Галіі". Мультфільм.
7.50 Рускае лата.
8.40 "ТБ Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна!
9.55 Сам сабе рэжысёр.
10.50 "Гарадок".
11.25 Вострасюжэтны фільм "Залата партыі".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Парламенцкая гадзіна.
14.05 Дыялогі пра жывёл.
15.00 Вакол свету.
15.50 ТБ Бінга навіны.
15.55 "Пакой смеху".
16.50 Камедыя "Унутраная прастора".
19.25 "Аншлаг" на Волзе.
21.25 Маст. фільм "Вяселле".
23.45 Спорт за тыдзень.
0.15 Чэмпіянат свету па аўтагонках у класе "Формула-1". Гран-пры Аўстрыі.

КУЛЬТУРА

9.00 Праграма перадач.
9.10 "А у Усць-Цільме горка...". Дак. фільм.
9.40 "Перапутавы астравы". Тэлегульня для школьнікаў.
10.05 Дзіцячы сеанс. "Дай лапу, сябар". Маст. фільм.
11.20 Кароткія гісторыі.
11.35 1001 аповед пра кіно.
11.50 "Молада-зелена". Маст. фільм.
13.30, 21.30 Навіны культуры.
13.45 Магія кіно.
14.15 "Містэр Пронька", "Мартынка". Мультфільмы.
14.50 "У свеце танца". "Спячая прыгажуня". Фільм.
15.20 Кінапанарама.
16.00 "Новы год у канцы стагоддзя. Невядомыя Дзягілевы". Дак. фільм.
17.35 Тым часам.
18.15 "Дом акцёра". "Сустрэча з Бэлай Ахмадулінай".
18.55 "Велікан-эгаіст". Мультфільм.
19.05 "Чалавек з акардэонам". Маст. фільм.
20.35 "Госць у акцёрскай студыі". Норман Джуісон.
21.30 Навіны культуры.
21.50 "Цынцынаці Кід". Маст. фільм.
23.30 "Сустрэча з Аляксандрам Гараднiцкім". Перадача 4-я.

НТБ

6.55 Анонс дня.
7.00, 9.00, 11.00, 15.00 Сёння.
7.15 "Люстэрка, люстэрка". Серыял.
8.00 "Невядомая планета". Серыял.
9.15 "Агент нацыянальнай бяспекі". Серыял.
10.25 Муслім Магамаеў і Тамара Сіняўская ў праграме "Расліннае жыццё" з Паўлам Лабковым.
11.25 "Семнаццаць імгненняў вясны". 12-я серыя, заключная.
12.45 Служба выратавання.
13.25 Падарожжы натураліста.
14.00 Свая гульня.
15.20 Прафесія - рэпарцёр.
15.45 "Я і мой сабака". Дог-шоу.
16.40 Жаночы погляд" Аксаны Пушкінай.
17.20 Вочная стаўка.
17.50 Шоу Алены Сцепаненка.
18.40 "Агент нацыянальнай бяспекі". "Тэхналогія забойства", заключная серыя.
19.55 Дэтэктыў. "Сышчыкі". 2-я серыя.
21.10 Свет кіно.
23.25 Серыял. "Зорныя вароты". "Пятая раса".
0.30 Журнал Лігі чэмпіёнаў.

СТБ

5.50 Камедыйны баявік. "Паліцэйская гісторыя".
7.15 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты".
7.30 Мультфільмы. "Русалачка", "Цік-герой", "Джын-Джын з краіны Пандаленд".
9.00 "Сімпсаны".
10.00 "Тры хіты ў "Алькатрасе".
10.30 "Гадзіна пік" з Рыгорам Новікавым.
11.30 "Экзотыка".
11.45 "Снеданне з Лікай".
12.05 "Міншчына. Людзі, падзеі, факты".
12.15 "Пакуль гарыць свечка...".
12.45 Лірычная камедыя. "Каханне злое...".
14.25 "1/52". Спартыўны агляд.
14.45 "Відавочца".
15.20 "Агенцтва". Камедыйны серыял. 16.00 "Чалавек-павук".
16.50 "Граніца. Таёжны раман". Заключная серыя.
18.00 "Прывітанне, доктар!".
18.15 "Прафесія, якую ты выбіраеш".
18.25 "Добро прожаловаться".
18.35 "Міжнародныя спартыўныя навіны".
18.50 Праграма "Разам".
19.05 "Аўтапанарама".
19.25 "Арт-экспрэс".
19.40 "168 гадзін Мінска".
20.40 Камедыя. "Хлапечнік".
22.55 "Сакрэтныя матэрыялы".
23.55 "Альфрэд Хічкок прадстаўляе".
0.25 Начны музычны канал.
1.30 Музыка на СТБ.

Наступны нумар "Настаўніцкай газеты" выйдзе ў сераду, 8 мая.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны прыёмнай рэдакцыі: 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-90-63, 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-53-22; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання — 36-43-71; інфармацыі — 36-43-71; навукі і ВНУ — 36-44-25; кіравання адукацыяй, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22, bng@e-mail.ru

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас. Нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.
Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах. Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Мікола ГІЛЕВІЧ.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку», 220013, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12. Заказ № 2636
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 3.5.2002 г. у 18.10
Тыраж 30.000 экзэмпляраў.